

PRÁVNICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLOMOUCI

Katedra správního práva a správní vědy

**Právo na přístup k informacím ve veřejné správě se
zaměřením
na institut soudní ochrany**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Soňa Pospíšilová

Vypracovala: Denisa Warzochová

Olomouc 2013

Prohlášení k využívání výsledku diplomová práce a prohlášení o původnosti práce:

Já, níže podepsaná, Denisa Warzochová, autorka diplomové práce na téma „Právo na přístup k informacím ve veřejné správě se zaměřením na institut soudní ochrany“, které je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., dávám tímto jako subjekt údajů souhlas ve smyslu § 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějšího právního předpisu, správci:

Univerzita Palackého v Olomouci

Křížkovského 10

771 46 Olomouc

Česká republika

ke zpracování osobních údajů v rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů a dále ke zpřístupnění jména a příjmení v katalogích a informačních systémech Univerzity Palackého, a to včetně neadresného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého v Olomouci. Realizaci zpřístupnění zajišťuje ke dni podání tohoto prohlášení vnitřní složka Univerzity Palackého v Olomouci, jež se nazývá Informační centrum UP. Souhlas poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Prohlašuji, že mé osobní údaje výše uvedené jsou pravdivé. Prohlašuji tímto, že má diplomová práce na téma „Právo na přístup ve veřejné správě se zaměřením na institut soudní ochrany“ je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Všechny zdroje, prameny a literaturu, které jsem při vypracování používala nebo z nich čerpala, v práci řádně cituji s uvedením úplného odkazu na příslušný zdroj.

V Olomouci dne

podpis

Poděkování

Děkuji paní JUDr. Soně Pospíšilové za odborné vedení diplomové práce a poskytnutí cenných rad při jejím zpracování a mému příteli Honzovi za celkovou revizi diplomové práce.

Obsah

Úvod, cíle práce a vymezení předmětu diplomové práce	5
<i>1.Kapitola</i>	
Obecné vymezení a charakteristika práva na informace ve veřejné správě	7
1.1 Právní úprava.....	7
1.2 Právo na informace dle zákona 106/1999 Sb.....	9
1.2.1 Povinné subjekty.....	11
1.2.2 Pojem informace a omezení jejího poskytnutí.....	14
<i>2.Kapitola</i>	
Jednotlivé formy realizace práva na informace	16
2.1 Poskytování informací na základě žádosti.....	16
2.1.2 Vyřízení žádosti.....	18
2.2 Zveřejňování informací.....	23
<i>3.Kapitola</i>	
Mechanismy soudní ochrany práva na informace prostřednictvím správního soudnictví	25
3.1 Žaloba proti rozhodnutí správního orgánu a kasační stížnost	26
3.2 Žaloba proti nečinnosti správního orgánu.....	30
<i>4. Kapitola</i>	
Role Ústavního soudu při ochraně práva na informace	32
4.1 Podmínky pro podání ústavní stížnosti	32
4.2 Judikatura Ústavního soudu ČR.....	33
<i>5. Kapitola</i>	
Rozhodovací praxe Evropského soudu pro lidská práva	37
5.1 Podmínky pro podání stížnosti – kriteria přípustnosti.....	38
5.2 Judikatura Evropského soudu.....	38
Úvahy de lege ferenda	42
Závěr	44
Seznam použitých zkratk	46
Seznam použité literatury	47
Přílohy	

Úvod

Důvodem zvolení tématu této diplomové práce je čistě praktické hledisko fungování práva na informace, neboť se jedná o ústavně zaručené právo, které je zakotveno čl. 17 Listiny základních práv a svobod, a které je představováno jako jedna z mnoha možností projevů účasti občanů na veřejné moci v demokratické společnosti. Právo na informace je nástrojem občanů, prostřednictvím kterého mohou přímo kontrolovat výkon veřejné správy.

Jedním ze základních pramenů, a také určité doplnění ústavně zaručeného práva na informace, nalezneme v zákoně o svobodném přístupu k informacím č. 106/1999 Sb., ve znění pozdějších novel. Právní úprava těchto jak hmotněprávních, tak procesněprávních zakotvených práv, je v praxi často nedostačující, a i z tohoto důvodu převážná část práce bude prolínána judikaturou správních soudů, soudu Ústavního a v neposlední řadě Evropského soudu pro lidská práva, který právo na informace v řadě judikátů interpretuje a doplňuje. I když se jedná o ústavně zaručené právo na informace, nelze na něj nazírat jako na právo absolutní, bez možnosti jeho omezení, neboť k omezením tohoto ústavně zaručeného práva dochází velmi často, a to na základě samotného zákona, který stanovuje výjimky nebo dále také na základě ustálené praxe. Otázkou však zůstává, zda je dodržována zásada proporcionality, při omezování práva na informace, která chrání nejen osoby, ale také samotné orgány veřejné správy. Jak z výše uvedeného vyplývá, převážná část této práce bude napsána metodou popisnou, systematickou a do jisté míry metodou komparativní.

Úvodní část práce, jak již sám obsah napovídá, bude zaměřena zejména na obecné instituty a charakteristiku práva na informace ve veřejné správě jako například, který subjekt je povinen poskytnout informace, jaké informace jsou přístupné a za jakých okolností lze přístup k informacím odepřít, a to vše s přihlédnutím k procesním aspektům konkrétních institutů práva na informace.

Těžiště samotné práce bude spočívat v podrobnějším rozboru jednotlivých mechanismů soudní ochrany práva na informace prostřednictvím správního soudnictví, ale také prostřednictvím Ústavního soudu, jehož judikatura je rovněž v této oblasti velmi hojná, a proto přispívá k dotváření práva na informace jako celku. V diplomové práci nelze také opomenout judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, který se v mnoha případech ve věci práva na informace vyjadřoval.

Naopak cílem diplomové práce není detailní rozbor jednotlivých ustanovení zákona o svobodném přístupu k informacím, ale ucelený pohled práva na informace z hlediska aktuální judikatury, která je v českém právním prostředí velmi bohatá.

Závěrem diplomové práce se budu zabývat úvahami de lege ferenda, dalšího vývoje práva na přístup k informacím, neboť i zákon o svobodném přístupu k informacím má své nedostatky, na které je důležité poukázat a upozornit, a které je do budoucna potřeba transformovat.

1.Kapitola

Obecné vymezení a charakteristika práva na informace ve veřejné správě

1.1 Právní úprava

Jeden z významných projevů demokratického právní státu je právo na informace, které rozvíjí důvěru v demokracii a transparentnost veřejné správy. Právo na informace je právem přímo zaručeným v Listině základních práv a svobod¹ (dále jen „Listina“), který stanoví *„Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a podrobnosti stanoví zákon.“* Veřejné subjektivní právo na informace požívá tedy té nejsilnější ochrany na vnitrostátní úrovni. Právo na informace je zařazeno mezi tzv. politická práva, kam mimo jiné řadíme také právo na svobodu projevu. S právem na informace velmi úzce souvisí dvojice článků, čl. 17 odst. 1 Listiny kde platí, že *„Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručena“* a čl. 17 odst. 2 stanoví, že *„Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice států.“* Listina dále ve svém čl. 35 odst. 2 stanovuje, že *„Každý má právo na úplné a včasné informace o stavu životního prostředí.“*

Vnitrostátní úpravu práva na informace ve veřejné správě rozvádí obecný zákon **106/1999 Sb.** o svobodném přístupu k informacím (dále jen „InfZ“), jenž realizuje zmiňovaný čl. 17 odst. 5 Listiny, a který se použije subsidiárně ve vztahu k zvláštním úpravám. Zatím poslední novela zákona, v pořadí již třináctá, byla publikovaná pod č. 167/2012 Sb.² Také omezení práva na informace může být stanoveno jedině zákonem, nelze takto učinit podzákonným právním předpisem nebo jiným aktem veřejné správy.

Mezi zvláštní právní předpisy dotýkající se práva na informace řadíme zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, jehož zajímavostí je, že byl přijat dříve než úprava obecná. Dalšími zvláštními právními předpisy jsou například zákon č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších novel, postup dle zákona č. 344/1992 Sb. o katastru nemovitosti, ve znění pozdějších novel. Mezi další zvláštní právní předpisy, které upravují speciálně institut práva na informace, řadíme například nahlížení do

¹ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod. Čl. 17 odst. 5 .

² Údaj platný k datu 19.2.2013.

spisu dle § 38 správního řádu.³ Institut nahlížení do spisu se řadí mezi základní procesní práva účastníků řízení.⁴ Využití práva nahlížení do spisu slouží pouze účastníkům řízení a jejich zástupcům, popř. osobám, které prokážou právní zájem nebo jiný vážný důvod. Pokud však osoba tyto podmínky nesplní, může využít právo na svobodný přístup k informacím prostřednictvím InfZ. K této problematice se také vyjádřil ve svém rozhodnutí NSS „*Skutečnost, že správní orgány nepovažovaly žalobce v daných případech za osobu, jež byla oprávněna k nahlédnutí do správního spisu a pořizování výpisu z tohoto spisu, tedy vůbec neznamená, že byla vyloučena možnost požádat o poskytnutí informací (vč. poskytnutí kopií příslušných, ve spise se nacházejících) dle zákona o svobodném přístupu k informacím. Obě úpravy vedle sebe existují, neboť upravují odlišné situace, a to pro odlišný okruh oprávněných osob.*“⁵ Otázkou však zůstává, pokud osoby, které nejsou účastníky řízení a je jim v souladu se zákonem odepřeno nahlížení do spisu, a jenž nejsou znalí svých práv v možnostech využití práva na informace, zda-li správní orgán poučí osobu žádající o nahlížení do spisu, že mohou využít předpis jiný, který jim zaručí podobný účinek, jako by do spisu nahlíželi, a to je podání žádosti dle InfZ. Dle mého názoru správní orgán má osoby o této skutečnosti poučit, a to v souladu se zásadou poučovací upravenou ve správním řádu,⁶ která stanoví, že „*správní orgán v souvislosti se svým úkonem poskytne dotčené osobě přiměřené poučení o jejich právech a povinnostech, je-li to vzhledem k povaze úkonu a osobním poměrům dotčené osoby potřebné*“.

Výše uvedené zvláštní právní předpisy jsou ve vztahu k InfZ vždy k poměru speciality a použijí se přednostně. Pokud zvláštní právní úprava neupravuje své instituty samostatně, je namístě navrátit se zpět do obecné úpravy InfZ.

Právní úpravu práva na informace nalezneme také na mezinárodní úrovni. Poprvé bylo toto právo zakotveno ve Všeobecné deklaraci lidských práv⁷, která v čl. 19 ukotvuje „*Každý má právo na svobodu přesvědčení a projevu; toto právo nepřipouští, aby někdo trpěl újmu pro své přesvědčení a zahrnuje právo vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky jakýmkoliv prostředky a bez ohledu na hranice.*“ Právo na informace bylo zpočátku chápáno jako prostředek pro prostor svobodného projevu osobního přesvědčení, a

³ zákon č. 500/2004 Sb. správní řád, ve znění pozdějších novel

⁴ Na účastníka řízení musíme nahlížet v souladu s § 27, 28 zákona č. 500/2004 Sb. správní řád, ve znění pozdějších novel

⁵ Rozhodnutí NSS ze dne 28.3.2008, sp. zn. 3 As 13/2007

⁶ § 4 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších novel

⁷ Usnesení Valného shromáždění OSN č. DE01/48 ze dne 10.12.1948

proto bylo zařazeno pod svobodu přesvědčení a projevu.⁸ Významným mezinárodním aktem na poli práva na informace je však **Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod**, konkrétně čl. 10 „každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice.“

Znalost mezinárodní úpravy je pro náš právní řád významná, neboť z čl. 10 Ústavy ČR plyne, že „vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.“⁹ Může tedy nastat situace, že Evropská úmluva stanoví jiné podmínky pro uplatňování práva na informace než InfZ, v tomto daném případě musíme přednostně aplikovat mezinárodní smlouvu.

Na poli mezinárodním lze nalézt i dokumenty Rady Evropy, které mají pro ČR pouze doporučující charakter a plní pouze funkci inspirační, například Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy 81/19 z roku 1981. Doporučení výboru upravuje některé, řekněme „zásady“, jako například, že žadatel nemusí povinnému subjektu uvádět důvod své žádosti, nebo přezkoumatelnost zamítnutí žádosti o informace atd.¹⁰ Dalším významným pramenem práva na informace je Aarhuská úmluva,¹¹ jenž byla v ČR ratifikována v roce 2004 a stala se tak součástí našeho právního řádu. Jedná se o mezinárodní smlouvu, která se zabývá přímo právem na informace o životním prostředí.

Právo na informace nalezneme také na úrovni Evropské unie, příkladmo ve směrnici EP a Rady č. 2003/98 o opakovaném použití informací veřejného sektoru.

1.2 Právo na informace dle zákona 106/1999 Sb.

Tato podkapitola je zaměřena na obecné instituty a charakteristiku práva na informace dle InfZ, neboť bez znalostí obecných institutů, nelze dojít k efektivnímu využití práva na informace. Tento zákon má pouhých 22 paragrafů, což značí, že je takřka nemožné obsáhnout vše, co souvisí s touto problematikou. Z důvodů omezené normativní materie,

⁸ KORBEL, František a kol. *Právo na informace. Zákon o svobodném přístupu k informacím. Zákon o právu na informace o životním prostředí*. Komentář. 2. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2005. s. 24.

⁹ O takových mezinárodních smlouvách hovoříme jako o tzv. prezidentských. V čl. 49 Ústavy nalezneme taxativní výčet mezinárodních smluv, ke kterým je nutná ratifikace. Dále rozeznáváme mezinárodní smlouvy vládní a resortní, k nim však již není potřeba souhlasu Parlamentu k ratifikaci. Těmto smlouvám však není přiznána ani aplikační přednost.

¹⁰ KOLMAN, Petr. *Právo na informace*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 43.

¹¹ Publikovaná pod č. 124/2004 Úmluva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí (Aarhuská úmluva).

nacházíme na úseku práva na informace rozsáhlou, a v některých případech i dosti podrobnou, judikaturu, a to na poli správního soudnictví, tak i ústavního soudnictví.

Než přejdeme k samotnému InfZ, podívejme se obecně na právo na informace. Jak již z předchozí kapitoly víme, jedná o právo politické, a jak bylo slovy NSS vyjádřeno, jeho cílem je mimo jiné také vnější kontrola veřejné správy, a to osobami stojící mimo veřejnou správu. „*Smyslem práva na informace je kontrola činnosti veřejné správy (resp. povinných osob), mimo jiné též kontrola vynakládání veřejných prostředků a hospodaření s veřejným majetkem.*“¹² Řada autorů odborných publikací řadí právo na informace mezi tzv. právní záruky ve veřejné správě.¹³ S názorem V. Sládečka se také plně ztotožňuji, neboť dochází ke značně efektivní kontrole ve vztahu k povinným subjektům. Řada záležitostí v rámci kontroly, tak vyplyne na povrch právě až na základě uplatnění institutu práva na informace. Dle mého názoru může právo na informace působit také preventivně ve vztahu k ilegálnímu chování povinných subjektů. Povinné subjekty, se právě z obavy využití práva na informace veřejností, budou při své činnosti postupovat v souladu se zákonem a nikoliv contra legem.

Právo na informace má veřejnoprávní charakter a velice často se dostává do kolize s jinými ústavně zaručenými právy, jako je například právo na utajení informací nebo také právo na ochranu osobních údajů, které mají naopak charakter soukromoprávní. V čl. 10 odst. 3 Listiny je stanoveno, že „*každý má právo na ochranu před neoprávněným zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.*“ V takovýchto případech, je vždy nutno zkoumat okolnosti dané situace a zjišťovat čí zájem v konkrétním případě převažuje, zda-li veřejný, potom občané mají právo se dozvědět o efektivitě a fungování veřejné moci ve státě, ve kterém žijí a odvádějí daně nebo soukromý zájem jednotlivců, kde by jinak byla narušena ochrana soukromí fyzických osob nebo dobrá pověst právnických osob. Ne vždy však musí bezpodmínečně „*zvítězit*“ zájem veřejný nad zájmem soukromým, neboť právo na informace není právem neomezeným, jak se může na první pohled jevit. Ústavní soud již řešil střet práva na informace a práva na ochranu osobnosti a došel k závěru, že: „*Při střetu práva na informace a jejich šíření s právem na ochranu osobnosti a soukromého života, tedy základních práv stojících na stejné úrovni, je především věcí obecných soudů, aby s přihlédnutím k okolnostem každého případu zvážily, zda jednomu právu nebyla bezdůvodně dána přednost před právem jiným.*“¹⁴ Jak můžeme vypožorovat z poslední judikatury NSS a

¹² Rozhodnutí NSS ze dne 7.5.2008, sp. zn. 1As 17/2008

¹³ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vydání, Praha: ASPI Wolters Kluwer, 2009, s. 427.

¹⁴ Rozhodnutí ÚS ze dne 9.2.1998, sp. zn. IV. ÚS 154/97

Ústavního soudu, trendem dnešní doby je uchýlování se k principu publicity, zveřejňování informací a transparentnosti veřejné správy.¹⁵

1.2.1 Povinné subjekty

Jako základní východisko práva na informace považují znalost, kdo je vlastně povinným subjektem a na koho se v konkrétním případě mohu se svou žádostí obrátit. Okruh povinných subjektů tak, jak jej zákon stanovuje, neodpovídá zásadě, že zákon má být jasný a srozumitelný a jak sami níže uvidíme, vede do značné míry k mnoha nejasnostem. Povinnost poskytovat informace mají subjekty, jenž stanoví samotný InfZ. Mějme však na paměti, že právo na informace má vést k nejvyšší míře otevřenosti povinných subjektů. Mezi subjekty, které mají ze zákona povinnost poskytovat informace v oblasti jejich působnosti zákon vyjmenovává

- státní orgány,
- územní samosprávné celky a jejich orgány,
- veřejné instituce,
- a dále ty subjekty, kterým zákon svěřil rozhodování o právech, právem chráněných zájmech a povinnostech FO nebo PO v oblasti jejich rozhodovací pravomoci v rámci veřejné správy.¹⁶

Co se skrývá pod výše uvedenými zákonnými pojmy, jinými slovy, o koho se konkrétně jedná, v praxi činí nemalé potíže, a proto v této fázi „nastupuje“ judikatura správního soudnictví a ústavního soudnictví, která dotváří obecně zákonem sdělený výčet povinných subjektů. Některá rozhodnutí dokonce přesně uvádějí, která konkrétní instituce je povinným subjektem nebo naopak, že povinným subjektem není.¹⁷

Pouze ve stručnosti si blíže charakterizujeme jednotlivé povinné subjekty. Pod pojmem *státní orgán* si nemůžeme představovat pouze orgány moci výkonné, ale také zde zařazujeme orgány spadající pod moc zákonodárnou a soudní.¹⁸ Postavení státního orgánů bylo přiznáno také Veřejnému ochránci práv,¹⁹ Úřadu vlády nebo Kanceláři prezidenta republiky. Poslednímu jmenovanému povinnému subjektu, a to Kanceláři prezidenta

¹⁵ Nález ÚS ČR ze dne – Pl. ÚS 2/10, Rozhodnutí NSS ze dne 27.5.2011 č.j. 5 As 57/2010 ,

¹⁶ § 2 odst. 1, 2 zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších novel

¹⁷ Například rozhodnutí NSS ze dne 6.10.2009, sp. zn. 2 Ans 4/2009, ve kterém stanovil, že společnost ČEZ, a.s. je také povinným subjektem, neboť spadá pod pojem veřejná instituce.

¹⁸ FUREK, Adam, ROTHANZL, Lukáš. *Zákon o svobodném přístupu k informacím*. Komentář. 2. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2012, s. 41.

¹⁹ Rozhodnutí NSS ze dne 19.2.2008, sp. zn. 2 As 58/2007

republiky, byl tento statut přiznán přelomovým rozhodnutím NSS,²⁰ který stanoví, že Prezident ČR je sice povinným subjektem, avšak zákonem mu byl zřízen aparát (Kancelář prezidenta), pod který má právě spadat agenda vyřizování správního řízení, do této působnosti tedy spadá i vyřizování poskytování informací.

Pod dalším bodem jsou zařazeny povinné subjekty, představovány **územními samosprávnými celky a jejich orgány**.²¹ Mezi územní samosprávné celky řadíme již dle Ústavy²² obce, jako základní územní samosprávné celky a kraje jako vyšší územní samosprávné celky. Důležité si je uvědomit, jestli územní samosprávný celek a jeho orgány poskytují informace v tzv. samostatné působnosti nebo v působnosti přenesené. V kaucele § 20 odst. 6 InfZ je zakotveno základní pravidlo, jenž stanovuje „*Informace, které se týkají přenesené působnosti územního samosprávného celku, poskytují orgány územního samosprávného celku v přenesené působnosti.*“ Výše uvedené ustanovení bylo do zákona vloženo až velkou novelou v roce 2006, neboť docházelo k rozdílným názorům, v jaké působnosti jsou informace u ÚSC a jejich orgánů, poskytovány. První přístup byl takový, že se jedná vždy o samostatnou působnost bez ohledu na charakter poskytnuté informace. Naopak druhý přístup, který byl také vložen do textu zákona je, že pokud poskytují informace orgány ÚSC v přenesené působnosti, jedná se o poskytování informací v přenesené a z toho logicky plyne, že ostatní poskytované informace jsou již v režimu samostatné působnosti obce nebo kraje.²³

Mezi povinné subjekty zákon dále zařazuje tzv. **veřejné instituce**, přičemž zákon sám definici veřejné instituce nevynechává. Pod pojmem veřejné instituce si tak představme například Všeobecnou zdravotní pojišťovnu,²⁴ „*kteřá je subjektem informační povinnosti, neboť prostředky, které jsou získávány v systému zdravotního pojištění mají charakter veřejných prostředků a slouží k úhradě zdravotní péče, která má charakter veřejné služby*“, společnost ČEZ,²⁵ Dopravní podnik hlavního města Prahy.²⁶ Všechny uvedené příklady byly shledány na základě podrobné analýzy NSS za veřejné instituce, neboť splňovaly znaky veřejné instituce dle teorie, a také dle judikatury. Mnozí autoři publikací se shodují na tom,

²⁰ Rozhodnutí NSS ze dne 11.4.2011, sp. zn. 2 Ans 8/2010

²¹ Mezi orgány obce dle zákona o obcích č. 128/2000 Sb., ve znění pozdějších novel řadíme: Obecní úřad, zastupitelstvo obce, rada obce, starosta obce, zvláštní orgány obce. Mezi orgány kraje dle zákona o krajích č. 129/2000 Sb., ve znění pozdějších novel řadíme: krajský úřad, zastupitelstvo kraje, rada kraje, hejtman kraje, zvláštní orgány kraje zřízeny podle zákona.

²² Čl. 99 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb. Ústava, ve znění pozdějších novel

²³ FUREK, Adam, ROTHANZL, Lukáš. *Zákon o svobodném přístupu k informacím*. Komentář. 2. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2012, s. 918.

²⁴ Rozhodnutí NSS ze dne 16.5.2007, sp. zn. 3 Ads 33/2006

²⁵ Rozhodnutí NSS ze dne 6.10.2009, sp. zn. 2 Ans 4/2009

²⁶ Rozhodnutí NSS ze dne 19.10.2011, sp. zn. 1 As 114/2011

že takto uvedené pojetí veřejné instituce je velmi těžko vymežitelný pojem.²⁷ V nauce se však dočteme, že se mezi pojmové znaky řadí: veřejná instituce musí být zřízena zákonem (avšak připouští se i zřízení aktem veřejné moci), cílem veřejné instituce je naplňování veřejného účelu, působnost a pravomoc musí být stanovena zákonem a dále se jedná o kontrolu státu nad činností veřejné instituce.²⁸ Ovšem i samotný názor na pojetí veřejné instituce se za poslední dobu vyvinul. Do pozornosti si dejme příkladmo rozhodnutí NSS, který se vyjádřil k tomu, jestli je státní podnik veřejnou institucí či nikoliv. „*Státní podnik, který byl zřízen dle zákona 77/1997 Sb. o státním podniku, ve znění pozdějších novel, jehož hlavním předmětem je správa a provoz mezinárodního letiště není veřejnou institucí*“²⁹ Odůvodnění NSS bylo vystavěno na tom, že státní podnik je založen za účelem hospodářské výdělečné činnosti a hlavně se nejedná o instituci, která by na sebe přebírala vrchnostenské či bezprostředně související veřejnoprávní postavení. Proti rozhodnutí však byla podána Ústavní stížnost, která byla ze strany stěžovatele úspěšná a výše uvedené rozhodnutí NSS bylo zrušeno, neboť byla zcela popřena argumentace NSS a Ústavní soud ve svém nálezu³⁰ striktně vyslovil, že „*v případě státního podniku Letiště Praha se jedná o veřejnou instituci hospodařící s veřejnými prostředky, jde tedy o povinný subjekt dle ust. § 2 odst. 1 zákona o svobodném přístupu k informacím. Takový interpretační závěr Ústavního soudu přitom přispívá k žádoucímu širšímu pojetí práva na informace a důsledněji tak směřuje k realizaci smyslu právní úpravy o svobodném přístupu k informacím.*“

Mezi poslední povinné subjekty vyjmenované zákonem se řadí subjekty, kterým zákon svěřil rozhodování o zájmech a povinnostech **fyzických a právnických osob, jimž byla svěřena rozhodovací pravomoc v oblasti veřejné správy**, a to pouze v rozsahu jejich činnosti. Pod těmito subjekty si představme právě určité fyzické a právnické osoby, kterým byla svěřena rozhodovací pravomoc. Pokud si uvedeme pár příkladů nesmí mezi nimi chybět zmínka o lesní strážní nebo strážní přírody, kteří mohou na základě zákona ukládat pokuty v blokovém řízení a tím fakticky zasahovat do práv a povinností osob v oblasti veřejné správy. Dalším ukázkovým příkladem jsou například samosprávné stavovské komory (advokátní, lékařská aj.), ale také další subjekty, jenž mohou autoritativně rozhodovat o

²⁷ HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo. Obecná část. 6. vydání. Praha: C.H. BECK, 2006 str. 662.

²⁸ FUREK, Adam, ROTHANZL, Lukáš. *Zákon o svobodném přístupu k informacím*. Komentář. 2. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2012, s. 50.

²⁹ Rozhodnutí NSS ze dne 17.1.2006, sp. zn. 6 As 52/2004

³⁰ Rozhodnutí ÚS ze dne 24.1.2007, sp. zn. I. ÚS 260/06

právech a povinnostech nepodřízených subjektů a toto rozhodnutí bude pro ně závazné, a dokonce vykonatelné, jako například PO, která vykonává činnost STK.³¹

1.2.2. Pojem informace a omezení jejího poskytnutí

Samotnou definici pojmu informace nalezneme již v InfZ, ale nebylo tomu tak vždy. Zákonodárce v původní podobě zákona předpokládal, že se jedná o termín notoricky známý, a proto jej nebylo třeba legálně definovat. Zákonodárce tak učinil až velkou novelou z roku 2006.³² Informací, se dle InfZ, rozumí „*jakýkoliv obsah nebo jeho část v jakémkoliv podobě, zaznamenaný na jakémkoliv nosiči.*“³³ P. Mates se ve svém článku *Právo na informace a jeho limity* vyjádřil, že veřejnost má právo na co nejširší okruh informací.³⁴ Tato myšlenka je podporována judikaturou ze strany soudů již po celá léta, když je pojem informace soudy vykládán restriktivně. Limity pro poskytnutí informace jsou stanoveny opět InfZ,³⁵ jenž stanoví, že povinné subjekty nemají povinnost poskytovat informace týkající se dotazů na názory, budoucí rozhodnutí a vytváření nových informací. Právě tento problém řeší P. Mates ve výše uvedeném článku, v němž odlišoval dvě situace. Nejprve může nastat situace, kdy informace teprve existovat bude, neboť názor povinného subjektu v danou dobu ještě neexistuje a druhá situace směřuje na názor povinného subjektu, který ovšem již existuje. Na prvně uvedený příklad je tedy nutno aplikovat právě zmiňovaný § 2 odst. 4 InfZ. Povinný subjekt v tomto případě nemá povinnost poskytnout informaci. V druhém případě, již reálně existuje názor na danou problematiku, a proto není shledán důvod k odepření této informace žadatelům. Cílem daného ustanovení je předcházení množství žádostí, které budou směřovat pouze k dotazům na názory nebo k zaujetí stanoviska na danou problematiku.³⁶

Informaci jako takovou bychom měli odlišit od nosiče informací, neboť se jedná o dva diametrálně rozlišné instituty. Prvně je informace něco, co je obsahem listiny, jedná se například o výsledek určitého řízení, resp. jak bylo v dané věci konkrétně rozhodnuto nebo se může jednat o statistiku daného subjektu. Naproti tomu nosič informací je pouze daná listina nebo CD nosič, na kterém je informace zachycena.

V InfZ³⁷ nalezneme taxativně vyjmenované druhy informací, které nebudou žadatelům poskytovány. Zejména se jedná o utajované informace, obchodní tajemství,

³¹ Stanice technické kontroly.

³² MATES, Pavel, SVOBODA. Z. Svobodný přístup k informacím. *Právní rádce*, 2008, s. 35-40.

³³ § 3 odst. 3 zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších novel

³⁴ MATES, Pavel. Právo na informace a jeho limity. *Jurisprudence*. 2012. č. 5. s. 42.

³⁵ § 2 odst. 4 zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších novel

³⁶ Rozhodnutí NSS ze dne sp. zn. 1 As 28/2010

³⁷ § 7 – 11 zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších novel

případy ochrany osobnosti, informace o příjemcích veřejných prostředků v oblasti sociální, poskytování zdravotních služeb, státní podpory a stavebního spoření. V uvedených případech povinný subjekt bez dalšího informaci neposkytne a vydá rozhodnutí o odmítnutí. Avšak InfZ zná i situace, kdy povinný subjekt může omezit poskytnutí informace, ale nemusí. Takováto možnost je sice čistě na úvaze povinného subjektu, avšak omezení musí být řádně odůvodněno, a to v návaznosti na čl. 17 odst. 4 Listiny. Omezením poskytovaných informací nesmí dojít k jejich úplnému vyloučení, neboť omezit ústavně zaručené právo lze jen tehdy, pokud by došlo k neproporcionálnímu narušení jiného ústavně zaručeného základního práva.³⁸ Jinými slovy povinné subjekty nesmí bez dalšího omezovat, v návaznosti na výše uvedené ustanovení, základní právo na informace, pokud by nehrozilo porušení jiného základního práva. InfZ subsumuje pod tyto oblasti informace, které se výlučně vztahují k vnitřním pokynům a personálním předpisům povinného subjektu nebo jde o novou informaci, která vznikla při přípravě rozhodnutí povinného subjektu. V pořadí druhá uvedená možnost omezení je však ohraničena časově, a to do doby, než se příprava ukončí rozhodnutím.³⁹ InfZ ve svých ustanoveních vyjmenovává také další možnosti omezení, než které jsem na tomto místě uvedla, avšak pro účely pochopení, které informace lze požadovat, aniž bychom se dočkali odmítavého rozhodnutí ze strany povinných subjektů, je uvedení alespoň rámcově negativního výčtu dostačující.

Jak z výše uvedeného vyplývá, je nutné si uvědomit, že právo na informace není bezbřehé a zákonodárce je oprávněn již z textu samotné Listiny toto právo omezit, neboť čl. 17 odst. 4 Listiny stanoví „*právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytné pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zájmu a mravnosti.*“ Omezit právo na informace lze tedy pouze za předpokladu, že přitom obstojí v testu ústavnosti tj. kritérium účelnosti, potřebnosti a přiměřenosti.⁴⁰

³⁸ FUREK, Adam, ROTHANZL, Lukáš. *Zákon o svobodném přístupu k informacím*. Komentář. 2. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2012, s. 405-406.

³⁹ § 11 zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších novel

⁴⁰ Rozhodnutí NSS ze dne 9.2.2012, sp. zn. 1 As 141/2011

2. Kapitola

Jednotlivé formy realizace práva na informace

Jednotlivými formami realizace práva na informace se budeme zabývat pouze z pohledu InfZ s tím, že musíme mít na paměti, že existují také další formy realizace práva na informace, jenž můžeme nalézt také ve zvláštních zákonech.⁴¹

Z pohledu samotného InfZ k právu na přístup k informacím můžeme řadit dvě formy, které jsou výslovně upraveny. Informace může být v první řadě poskytnuta v případě, že si o něj žadatel zažádá. Jedná se tedy o poskytnutí informace na základě žádosti. Druhou formou je pak zveřejňování informací, a to zveřejnění povinné, uložené povinnému subjektu zákonem.

2.1 Poskytování informací na základě žádosti

Žadatelem o informaci může být každá fyzická, právnická osoba bez ohledu na státní příslušnost. Na žadatele, z hlediska jeho specifikace, jsou zákonem kladeny přísné podmínky, a v konečném důsledku i na samotnou žádost. Žadatel musí být v žádosti přesně specifikován, a to následujícím způsobem: jménem, příjmením, datem narození a adresou bydliště. Právnická osoba v žádosti uvede název, identifikační číslo osoby a adresu sídla. Zajímavostí legální úpravy je, že zákon mlčí o tom, zda FO jako žadatel musí mít určitý věk, a že zákon také nepodmiňuje podání žádosti fyzickou osobou, která disponuje pouze plnou způsobilostí k právním úkonům. Dovozuje se tedy, že každá fyzická osoba bez ohledu na věk a způsobilost k právním úkonům, může podat žádost o poskytnutí informace, tedy i dítě, osoba omezena nebo zbavena způsobilosti k právním úkonům či cizinec.⁴² Jedná se o rovný přístup k právu na informace bez ohledu na to, kdo je žadatelem.

Pokud se budeme zabývat otázkou, co vše může být předmětem žádosti, pak musím odkázat na rozhodnutí NSS,⁴³ ve kterém se přiklonil k tomu názoru, že informace, které jsou v dispozici povinného subjektu, musí již v době žádosti o poskytnutí informace existovat. Naopak se ale nelze žádostí dožadovat poskytnutí informace, které by měl povinný subjekt teprve v budoucnu vytvářet nebo také, kdyby takovouto informací vůbec nedisponoval a neměl ani úmysl jí vytvořit, pokud samozřejmě tuto povinnost nemá stanovenou zákonem.

⁴¹ Zákon č. 123/1998 o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších novel

⁴² KOLMAN, Petr. Stručně k principu transparentnosti veřejné správy (a též k jednomu aktuálnímu judikátu NSS). *Bulletin advokacie*, 2012, s. 39-41.

⁴³ Rozhodnutí NSS ze dne 20.10.2011, sp. zn. 6 As 33/2011

Uvedme si absurdní případ, že by žadatel zažádal obec o statistiku počtu zvířat nacházející se v obci. Obec v tomto případě informací vůbec nedisponuje, žádný právní předpis mu neukládá tuto informaci vytvořit a v konečném důsledku pro účely žádosti ani vytvářet nemusí.

Ze žádosti musí být zřejmé, kterému povinnému subjektu je určena, a že tento subjekt žádá o informace dle InfZ (v žádosti tedy musí být přesně a jasně stanoveno, že žadatel žádá o poskytnutí informace na základě zákona o svobodném přístupu k informacím). Zákon nestanoví předepsanou formu žádosti, a proto může být podána písemně, ústně nebo také prostřednictvím elektronické e-mailové adresy. Na druhou stranu povinný subjekt musí poskytnout informaci podle žádosti, tj. pokud žadatel žádá o poskytnutí informace v papírové podobě nelze, aby povinný subjekt poskytl informaci v podobě elektronické a naopak. Žadatel určuje nejen předmět žádosti, ale i její samotnou formu a jazykovou verzi.⁴⁴

V případě, že žadatel neuvede výše uvedené náležitosti, dle InfZ se nejedná o žádost. Takovouto „žádostí“ se povinný subjekt vůbec nezabývá a bez dalšího jí založí.⁴⁵ S touto konstrukcí se setkáme jen ojediněle, neboť se jedná o významný rozpor se základními zásadami veřejné správy zakotvené ve správním řádu v § 2 – 8, a to předně se zásadou, že veřejná správa je službou veřejnosti. Samozřejmě je tady možnost poučit se z chyb předchozí „žádosti“ a podat žádost novou, ale tato možnost se spíše jeví jako pravý opak toho, že má správní orgán vycházet osobám vstříc a co nejméně je zatěžovat.⁴⁶ Povinný subjekt by měl předně žadatele vyzvat k odstranění vad, jak to také činí v zákonem stanoveném případě, když o sobě žadatel neuvedl údaje (například nesdělil datum narození) a stanoví mu lhůtu k nápravě. Pokud není v této lhůtě žádost doplněna, povinný subjekt žádost odloží a informaci neposkytne. Takto by však povinný subjekt měl podle mého názoru postupovat vždy, když je žádost neúplná nebo jinak vadná a nikoliv na ní pohlížet, jako by nebyla žádostí.

Ve věci žádosti o informaci panuje u veřejnosti, jak to nazval výtižně P. Kolman v svém článku „Stručně k principu transparentnosti veřejné správy (a též k jednomu aktuálnímu judikátu NSS),“ dovoluji si převzít tzv. *mýtus*,⁴⁷ že pokud by například občan s trvalým pobytem v Ostravě požádal o poskytnutí informace na Magistrátu hlavního města

⁴⁴FUREK, Adam, ROTHANZL, Lukáš. *Zákon o svobodném přístupu k informacím*. Komentář. 2. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2010, s. 217.

⁴⁵FUREK, Adam, ROTHANZL, Lukáš. *Zákon o svobodném přístupu k informacím*. Komentář. 2. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2010, s. 564.

⁴⁶ § 4, 6 zákona č. 500/2004 Sb. správní řád, ve znění pozdějších novel

⁴⁷ KOLMAN, Petr. Stručně k principu transparentnosti veřejné správy (a též k jednomu aktuálnímu judikátu NSS). *Bulletin advokacie*, 2012, s. 39-41.

Prahy, nemohla by mu takováto informace být poskytnuta, neboť žadatel nemá trvalý pobyt v Praze. Tento, dovoluji si opět citovat „mýtus“, však nemá oporu v zákoně ani v jiném právním předpise, a proto občan, cizinec, nebo dokonce i bezdomovec, může žádat o informace kterýkoliv povinný subjekt v celé ČR.

2.1.2 Vyřízení žádosti

Důležitým prvkem „řízení o žádosti“ je její výsledek, tzn. jak s žádostí povinný subjekt naloží. Nejjednodušší, a pro žadatele nejlepší výsledek je, když je informace **poskytnuta**, a to nejpozději do 15 dnů od přijetí žádosti. Lhůtu může povinný subjekt prodloužit, ale jen ze závažných důvodů, nejvýše však o 10 dnů.⁴⁸ Při poskytnutí informace se nejedná o rozhodnutí. Jedná se o faktický úkon. Je důležité upozornit na to, že úřední osoby a pracovníci povinných subjektů nemohou bez dalšího tvrdit, že nemohou informaci poskytnout, neboť tuto povinnost nemají stanovenou zákonem, naopak jsou povinni poskytnout informaci vždy a pouze, pokud zákon stanoví zákaz poskytování určitých informací, poté tedy být poskytnuta nesmí a nemůže.⁴⁹ Ovšem mohou nastat i situace, kdy není průběh tak hladký a informace není z nějakého důvodu poskytnuta. Žadatel požádal o informaci povinný subjekt, avšak poskytnutí informace nespadá do jeho působnosti, v tomto případě InfZ v § 14 odst. 5 písm. c) stanovuje způsob vyřízení žádostí **odložením**.

Žádost může také vykazovat chyby či vady, jako například neuvedení data narození. Pokud žadatel ani po výzvě k doplnění informace o jeho osobě nebyla doplněna, poté bude žádost taktéž **odložena**. Důležité je zmínit se o tom, že se nejedná o rozhodnutí, a proto nelze podat proti takovému postupu opravný prostředek. V případě, že žádost je nesrozumitelná nebo formulovaná příliš obecně, povinný subjekt **rozhodne o odmítnutí**, přičemž v tomto případě, se již o rozhodnutí jedná a lze, aby žadatel, kterému by i z části nebylo vyhověno, měl možnost podat opravný prostředek. K této problematice se také vyslovil NSS ve svém rozhodnutí, kdy stanovil, že „*přesvědčení povinného subjektu, že požadovaná informace nespadá pod režim InfZ jej nezabavuje povinnosti vydat rozhodnutí o odmítnutí, neboť rozhodnutí musí být přezkoumatelné v odvolacím řízení, popřípadě v navazujícím soudním řízení.*“⁵⁰ Žadatel by v případě nevydání rozhodnutí neměl k dispozici opravný prostředek v podobě odvolání. V InfZ nalezneme také institut stížnosti, avšak stížnost dle tohoto zákona

⁴⁸ § 14 odst. 5 písm. d) zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších novel

⁴⁹ KUŽÍLEK, Oldřich, ŽANTOVSKÝ, Michael. *Svoboda informací. Svobodný přístup k informacím v právním řádu České republiky*. Praha: Linde, 2002, s. 23.

⁵⁰ Rozhodnutí NSS ze dne 26.6.2009, sp. zn. 2 As 44/2008

je upravena speciálně a nelze jí zaměňovat se stížností dle správního řádu.⁵¹ Stížnost dle správního řádu nelze také použít subsidiárně, což je dáno ustanovením InfZ § 20 odst. 4, který stanoví taxativní případy na které se správní řád použije. Stížnost lze podat v taxativně vyjmenovaných případech, a to hlavně na postup při vyřizování žádosti, jedná se zejména o případy, kdy je povinný subjekt nečinný nebo případy, kdy osoba nesouhlasí s výši úhrady za poskytnutí informace, popřípadě byla žadateli poskytnuta informace pouze částečně a o zbytku žádosti nebylo vydáno rozhodnutí o odmítnutí. Stížnost může stěžovatel podat do 30 dnů, a to buď písemně nebo ústně.⁵² Ovšem nás může napadnout otázka, jaká bude vůbec samotná efektivita podání ústní stížnosti, neboť jen ta skutečnost, že si chce žadatel stěžovat na povinný subjekt, vždy více či méně vyvolává negativní reakce a v konečném důsledku neochotu dané informace poskytovat, byť jim takovou povinnost ukládá zákon. Stížnost se podává přímo u povinného subjektu, což označil P. Kolman ve svém článku za „velice komfortní stav“, neboť žadatelé nemusejí pátrat, komu svou stížnost adresovat.⁵³ Na druhou stranu může žadatel touto stížností velice rychle dosáhnout úspěšného výsledku, když ze zákona mají povinné subjekty možnost rozhodnout o stížnosti v autoremeduře ve lhůtě 7 dnů. Pokud tak však povinný subjekt neučiní, předloží stížnost nadřízenému orgánu, není-li jej tak rozhodne ten, kdo stojí v čele povinného subjektu do 15 dnů, který buď potvrdí rozhodnutí povinného subjektu, takováto situace může nastat zejména u rozhodnutí o výši úhrady, nebo přikáže nečinnému subjektu, aby konal (poskytl informaci), anebo informaci „atrahuje“ na sebe a sám informaci poskytne. Pokud si tedy shrneme prostředky, které InfZ umožňuje využít k nápravě, tak se jedná o **odvolání nebo rozklad**, v případě, že v prvním stupni rozhoduje ministr jako ústřední správní úřad⁵⁴ a dále **stížnost**.

Jeden ze způsobů vyřízení žádostí je také **odkázat** žadatele **na již zveřejněnou informaci**, jedná se o případ, kdy povinný subjekt má povinnost zveřejnit informaci ze zákona a žadatel by takovou to informaci požadoval i přes tuto skutečnost. Může se tak stát, že žadatel nemá přístup na internet nebo si této informace nevšiml v úřadovně povinného subjektu.

⁵¹ § 175 a násl. z č. 500/2004 Sb. správní řád, ve znění pozdějších novel, K tomu více SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vydání, Praha: ASPI Wolters Kluwer, 2009, s. 369 – 374. V publikaci s. 371 nalezneme podmínky stížnosti: 1. stížnost mohou podat jen dotčené osoby (2 odst. 3 spr. řádu), 2. stížnost se může týkat pouze postupu správního orgánu nebo nevhodného chování úředních osob, 3. správní řád neposkytuje jiný prostředek ochrany, 4. podává se u správního orgánu, který „řízení vede“.

⁵² § 16a zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších novel

⁵³ KOLMAN, Petr. Ke stížnosti na postup při vyřizování žádosti o informace. *Právní rádce*, 2007, s. 47.

⁵⁴ Ministerstvo je ústředním správním úřadem dle zákona č. 2/1969 Sb. o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších novel „tzv. kompetenční zákon“

InfZ v § 7 a násl. vyjmenovává taxativně případy **odmítnutí** poskytnutí informace. Jedná se o ustanovení zákona, které omezují právo na informace. K omezení může dojít pouze na základě zákona. Jedná se předně o informace, které jsou natolik svým charakterem významné, že vyzrazení těchto informací by mohlo mít nedozírné důsledky, a proto je důležité je chránit již samotným zákonem. Přibližme si pouze okrajově jen některé z těchto informací. Povinný subjekt neposkytne informaci, která je označena jako utajovaná informace, a to podle zvláštního právního předpisu.⁵⁵ Abychom mohli hovořit o informaci jako utajované musí splňovat zákonem uvedené podmínky. Jedná se o to, že neoprávněným nakládáním s utajovanými informacemi by mohlo dojít k újmě na zájmech ČR nebo by mohlo být pro zájem ČR nevýhodné. Utajované informace musí být uvedeny v seznamu utajovaných informací.⁵⁶

Další kategorií jsou informace týkající se osobnosti, projevů osobní povahy, soukromí FO a osobní údaje. Souhrnně právo na soukromí, které je také právem ústavním,⁵⁷ značně omezuje poskytování informací v této oblasti, neboť poskytnutím takové informace dochází k citelnému zásahu do ústavně zaručeného lidského práva, které je chráněno. V řadě případů právo na soukromí vstupuje do kontradiktornosti s právem na svobodný přístup k informacím, neboť na jedné straně stojí princip transparentnosti, jasnosti, efektivita veřejné správy, a na druhé straně ochrana lidského soukromí, důstojnosti. Zásada transparentnosti by měla být vyvážena ve vztahu k ochraně soukromí. Bude nutné vždy hledat rovnováhu, hranici mezi oběma kolidujícími ústavně zaručenými subjektivními právy.⁵⁸ Podrobně si poukážeme na problém mezi kolidujícími výše uvedenými právy na konkrétním případě v 3. kapitole, kdy je opravdu znatelně těžké nalézt onu hranici mezi tím, co je podřazeno pod ochranu soukromí, a kdy naopak převažuje zájem veřejný.

Pod omezení poskytování informací zákon zařazuje také obchodní tajemství, jehož legální definici nalezneme v obchodním zákoníku. „*Povinný subjekt je vždy povinen zkoumat, zda informace označená podnikatelem za obchodní tajemství skutečně naplňuje všechny znaky obchodního tajemství.*“⁵⁹ InfZ v § 9 odst. 2 také upravuje, že za porušení obchodního tajemství se nepovažuje poskytnutí informací o používání veřejných prostředků, která se týká poskytování informace o rozsahu a příjemci těchto prostředků. V této práci

⁵⁵ § 2 písm. a) zákona č. 412/2005 Sb. o utajovaných informacích a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších novel

⁵⁶ Seznam utajovaných informací je uveden v nařízení vlády č. 522/2005 Sb., kterým se stanoví seznam utajovaných informací.

⁵⁷ Čl. 10 odst. 2 Ústavy

⁵⁸ BARTÍK, Václav, JANEČKOVÁ, Eva. *Ochrana osobních údajů v aplikační praxi*. 2. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2010, s. 61.

⁵⁹ Rozhodnutí NSS ze dne 23.8.2008, sp. zn. 7 As 24/2007

jsem zmiňovala, že veřejná správa by měla být správou transparentní, což je právě typickým projevem principu, že každý má právo na informaci o tom, komu a v jaké výši je poskytována určitá částka z veřejných rozpočtů.⁶⁰

Ochrana majetkových poměrů je další kategorií omezení, jimž se stanovuje, že osoba, která není povinným subjektem získává příjmy na základě vypočítaných zvláštních zákonů,⁶¹ se informace o jejich příjmech neposkytne. Dejme tomu, že by sousedka požádala Úřad práce – krajskou pobočku, o poskytnutí informace, kolik činí vyměřený příspěvek na bydlení její sousedky v panelovém domě. Požadovaná informace již z logického uvážení nesmí být poskytnuta, zákon toto omezení rozumně zařadil do zákona, neboť by zde docházelo k dosti citelnému zásahu do práva na soukromí osoby.

Zákon dále ve svých ustanovení⁶² vyjmenovává další případy omezení, jenž mohou být fakultativní, ale také obligatorní, srov. § 11 odst 1 a § 11 odst. 4 InfZ. Jedná se hlavně o pojmy, kdy povinný subjekt může omezit poskytování informací a kdy musí. Těmto případům však byla věnována pozornost v předchozí kapitole.

Žhavým tématem v posledních dnech je žádost o informaci, učiněna místopředsedou ČSSD panem L. Zaorálkem, která směřovala vůči Kanceláři prezidenta republiky ČR. Žádost byla podána v režimu InfZ, ve které žadatel žádal o poskytnutí dvou informací, a to:

1) *aby prezident uvedl osoby, které se podílely na amnestii,*

2) *a osoby, případně orgány, které měly k amnestii přístup ještě předtím, než ji podepsal předseda vlády Petr Nečas.*⁶³ Tato žádost o informaci naráží na „slavnou“ amnestii, kterou vyhlásil Prezident Václav Klaus při novoročním projevu dne 1.1.2013. Mám za to, že žádost pana Zaorálka má ovšem své problematické části, neboť žadatel v souladu se zákonem dostatečně neidentifikoval svou osobu jako žadatele, když neuvedl adresu trvalého pobytu ani datum narození. Pochybení také spatřuji na straně povinného subjektu, a o to samozřejmě hůř, neboť se jedná o povinný subjekt, je skutečnost, jakým způsobem bylo žadateli odpovězeno, jakým způsobem byla žádost vyřízena. Na prvním místě je vhodné uvést, že žadatel měl být nejprve vyzván k odstranění vad, neboť jeho žádost neobsahuje

⁶⁰ Zákon č. 320/2001 Sb. o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších novel, vyjmenovává co se rozumí veřejnými prostředky.

⁶¹ Dle § 10 zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších novel, se jedná o příjem získaný na základě zákonů, které upravují daně, zákony o poplatcích, penzijním nebo zdravotním pojištění anebo sociálním pojištění.

⁶² § 11 zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších novel,

⁶³ Adu. *Lidé by měli znát autora amnestie, shodli se Pospíšil se Zaorálkem* [online]. ceskatelevize.cz 10. 2. 2013 [cit. 12. února 2013]. Dostupné na

<<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/214520-lide-by-meli-znat-autora-amnestie-shodli-se-pospisil-se-zaoralkem/>>.

náležitosti předepsané zákonem. Výše jsme si uvedli možnosti vyřízení žádosti přičemž, musím upozornit na způsob vyřízení výše uvedené žádosti „sdělením“, tento institut není v zákoně nikde zakotven. Vystává otázka pod co tedy tzv. sdělení podřadit. Pokud přistoupíme k úvaze, že budeme odpověď hodnotit podle svého obsahu a také se přikloníme k úvaze, který způsob vyřízení je pro žadatele příznivější, a proti kterému lze účinně podat odvolání, musíme jednoznačně dojít k tomu závěru, že se jedná o rozhodnutí o odmítnutí. V daném případě však povinný subjekt musí subsumovat rozhodnutí o odmítnutí pod zákonný důvod, jako jsou např. ochrana utajovaných informací nebo ochrana osobnosti, což dle mého názoru neobstojí. Ovšem je také nutné vyřešit, zda požadovaná informace je informací veřejnou, která by sledovala veřejný zájem. Na tuto otázku musím za sebe odpovědět kladně, ano jedná se o informaci veřejnou, nikoliv soukromou, a také zde nevidím důvod pro to, aby požadovaná informace nebyla žadateli sdělena, neboť zde právo na informace nekoliduje s jiným ústavně zaručeným právem, který by do jisté míry právo na informace omezoval.

Úsměvná se mi jeví z právního hlediska argumentace Kanceláře prezidenta republiky, která konkrétně tvrdí, že se na ní zákon o svobodném přístupu nevztahuje,⁶⁴ přičemž již v počátcích této práce jsme si zmiňovali přelomový judikát NSS,⁶⁵ který uvádí úplný pravý opak. Dle mého názoru je otázka času, kdy informace, ohledně amnestie budou muset být poskytnuty. I když je výše uvedené téma do jisté míry otázkou politickou, zařazení tohoto tématu pro účely práce je názornou ukázkou toho, jak právo na informace v praxi funguje.

Na závěr této kapitoly musím upozornit na to, že samotná žádost není vázaná na poplatek za poskytnutí informace, avšak úhradu lze žádat v souvislosti s hotovými náklady spojené s poskytováním informací. Limitace stanovená InfZ⁶⁶ znamená, že úhrada nesmí překročit skutečně vynaložené náklady povinného subjektu na pořízení kopie, opatřením nosiče nebo za mimořádně rozsáhlé vyhledávání informace. Povinný subjekt tuto skutečnost musí žadateli oznámit písemně a předem. Sdělení povinného subjektu o výši úhrady za poskytnutí informace nemá povahu rozhodnutí, a proto jej nelze napadnout ve správním soudnictví. Pokud však žadatel s výši úhrady nesouhlasí, jsou dle Usnesení NSS,⁶⁷ dány dvě možnosti. První je taková, že žadatel uhradí požadovanou výši a následně se obrátí na civilní

⁶⁴ ČSSD. *Otevřený dopis ČSSD V.Klausovi: Kdo připravoval amnestii?* [online]. cssd.cz, 18.1.2013 [cit. 12. února 2013]. Dostupné na

<<http://www.cssd.cz/media/tiskove-zpravy/otevreny-dopis-cssd-v-klausovi-kdo-pripravoval-amnestii/>>.

⁶⁵ Rozhodnutí NSS ze dne 11.4.2011, sp. zn. 2 Ans 8/2010

⁶⁶ § 17 zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších novel

⁶⁷ Rozhodnutí NSS ze dne 21.9.2010, sp. zn. 2 As 34/2008

soud s žalobou na vydání bezdůvodného obohacení. Druhá možnost je pak taková, že žadatel do 60 dnů nezaplatí a povinný subjekt žádost odloží, což představuje rozhodnutí ve smyslu § 65 s.ř.s., které je možné napadnout žalobou ve správním soudnictví.⁶⁸ Judikatura NSS v mnoha případech zaujala stanovisko k neurčitému pojmu⁶⁹ „mimořádně rozsáhlé vyhledávání informace“. Jedná se tedy o to, že pokud se „úkony sestávají pouze z jednoduchých operací, je povinný subjekt požadované informace sestavit pouze ze zdrojových informací, kterými disponuje, v zásadě mechanickým způsobem nelze vyžadovat po žadateli úhradu, avšak v případě, že sestavování požadovaných informací překročí rámec takových jednoduchých úkonů je oprávněn úhradu požadovat.“⁷⁰

2.2 Zveřejňování informací

Druhou formou realizace práva na informace dle InfZ je zveřejňování informací. Povinné subjekty jsou zákonem zavázány zveřejňovat informace ve svém sídle, ve svých úřadovnách a dále v místě, které je všeobecně přístupné.⁷¹ Pod tímto pojmem si představme například úřední desku obce. Co se rozumí zveřejněnou informací přímo InfZ v § 3 odst. 5 definuje jako „informace, která může být vždy znovu vyhledána a získána, zejména vydána tiskem nebo na jiném nosiči dat umožňujícím zápis a uchování informace, vystavená na úřední desce, s možností dálkového přístupu ..“ Jak vyplývá z ustanovení zákona některé informace musí povinný subjekt zveřejňovat i způsobem umožňující dálkový přístup, tedy pomocí moderních prostředků elektronických sítí, jinými slovy pomocí internetu.

Tato podkapitola je spíše výčtem pozitivních ustanovení zákona, neboť InfZ vyjmenovává, které základní informace povinný subjekt musí zveřejnit.

Jedná se tedy zejména o:

- důvod a způsob založení povinného subjektu,
- popis organizační struktury, místo a způsob kde získat informace, kam podat svou žádost popř. stížnost, podněty, návrhy, dožádání a také obdržení rozhodnutí o právech a povinnostech osob,
- místo, lhůtu a způsob, kde podat opravný prostředek proti rozhodnutí povinného subjektu,

⁶⁸ ANTOŠ, Marek. Používání datových schránek, svobodný přístup k informacím a obecní úřady. *Správní právo*, 2012, s. 153.

⁶⁹ Neurčitý právní pojem je pojem, který zákon nedefinuje a zpravidla se vyskytují ve formě spojení několika slov, které charakterizuje značná neřetelnost a mnohoznačnost. Více: SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vydání, Praha: ASPI Wolters Kluwer, 2009. s. 144 – 146.

⁷⁰ Rozhodnutí NSS ze dne 9.2.2012, sp. zn. 1 As 141/2011

⁷¹ § 5 zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších novel

- postup, který je povinný subjekt dodržet při vyřizování uvedených stížností, podnětů, žádostí,
- přehled nejdůležitějších předpisů, podle nichž povinný subjekt postupuje,
- sazebník úhrad za poskytování informací,
- výroční zprávu za předcházející kalendářní rok o své činnosti v oblasti poskytování informací,
- elektronickou adresu podatelny.⁷²

Důležité je upozornit na skutečnost, že povinnost zveřejňovat informace mají všechny povinné subjekty, neboť InfZ nestanovuje, že by se tato povinnost vztahovala pouze na státní orgány nebo orgány územní samosprávy. Pokud se však zamyslíme nad tím, kdo všechno je povinným subjektem, je v konečném důsledku ustanovení u některých povinných subjektů neaplikovatelné. Uvedme si např. lesní stráž jakožto FO, která je ustavena dle zákona o lesích. Tato stráž bude mít velmi těžko své sídlo nebo svou úřadovnu. Porušuje tedy takováto stráž povinnosti stanovené zákonem, pokud tyto informace nezveřejní? Ztotožňuji s názorem uvedený v komentáři,⁷³ že tyto osoby nemají objektivní možnost tyto informace zveřejňovat. Mnozí z nás mohou argumentovat, že dnes je doba informační a velmi snadno, rychle a efektivně lze informace zveřejňovat prostřednictvím dálkového přístupu - internetu, což by mohlo dle mého názoru vést k diskriminaci určité skupiny obyvatel, která nemá přístup na internet, nebo která jej ani využívat neumí. Otázkou tak zůstává, zda by takovéto zveřejnění bylo dostačující. Z mého pohledu nikoliv, neboť dálkový přístup je jen jeden z mnoha způsobů, kterým lze informace zveřejňovat a pokud již mají být informace zveřejňovány, neměly by „zvýhodňovat“ pouze určitou část obyvatelstva. I z tohoto důvodu zastávám názor, že takové subjekty nemají informace zveřejňovat vůbec. Pokud osoba již nějakou informaci vyžaduje, tak ať si o ní zažádá.

⁷² § 5 zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších novel

⁷³ FUREK, Adam, ROTHANZL, Lukáš. *Zákon o svobodném přístupu k informacím*. Komentář. 2. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2010, s. 234-235.

3. Kapitola

Mechanismy soudní ochrany práva na informace prostřednictvím správního soudnictví

Tato kapitola je zaměřena na tzv. vnější kontrolu veřejné správy vykonávanou ve správním soudnictví,⁷⁴ z pohledu práva na přístup informacím. Na tomto místě je vhodné poukázat na samotný vrchol organizace správního soudnictví, a to na Nejvyšší správní soud, který jako instituce byl recipován do právního řádu Československa zákonem č. 3/1918 Sb. o nejvyšším správním soudě a řešení některých kompetenčních konfliktů. Za období tzv. první republiky byl NSS v rozhodování velice činný a v jeho sbírkách tehdy přibýlo několik desítek tisíc nálezů.⁷⁵ Činnost soudu byla za Protektorátu Čechy a Moravy prakticky utlumena, a byť v poválečné době došlo k částečnému návratu ke konstrukci, která byla za první republiky, NSS byl přesídlen z Prahy do Bratislavy, což značilo jeho blížící se konec. Poslední zmínka o Nejvyšším správním soudu byla v Ústavě z roku 1948, která však byla v roce 1953 novelizována a činnost NSS právně a fakticky zanikla.⁷⁶ Nejvyšší správní soud byl poté v ČR zřízen až ke dni 1.1.2003, když vstoupil v účinnost zákon č. 150/2002 Sb. soudní řád správní.

Samotná úprava správního soudnictví do doby přijetí s.ř.s., byla upravena v části V. zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění novely 519/1991 Sb., která byla z důvodu nejen namítané a kritizované jednoinstančnosti správního soudnictví nebo nedostatku plné jurisdikce, nálezem Ústavního soudu zrušena.⁷⁷ Nicméně úprava správního soudnictví v části V. o.s.ř., která posléze byla nahrazena úpravou správního soudnictví tak, jak jí známe dnes, fungovala dlouhých deset let, mezi lety 1992 až 2002.

Vrcholným orgánem organizace správního soudnictví představuje již zmiňovaný Nejvyšší správní soud, který sídlí v Brně.⁷⁸ Nejdůležitější roli NSS zastává ve věci sjednocování judikatury ve správním soudnictví, když rozhoduje o kasační stížnosti proti rozhodnutí krajských soudů. Ve správním soudnictví jednájí a rozhodují krajské soudy,

⁷⁴ SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Kontrolní mechanismy fungování veřejné správy*. Olomouc: Periplum, 2009, s. 271.

⁷⁵ MAZANEC, Michal. *Historie* [online]. nss.cz, 2003 [cit. 18. března 2013]. Dostupné na <<http://www.nssoud.cz/historie.php>>.

⁷⁶ SHELLEOVÁ, Ilona. *Správní soudnictví*. Praha: EUROLEX BOHEMIA s.r.o., 2004, s. 19.

⁷⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 27.6.2001, č. 276/2001 Sb., K tomu více SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vydání, Praha: ASPI Wolters Kluwer, 2009, s. 394.

⁷⁸ § 11 zákona č. 150/2002 Sb. soudní řád správní, ve znění pozdějších novel

přičemž nebyly zřízeny zvláštní, specializované soudy zabírající se správními činnostmi, ale u stávajících krajských soudů,⁷⁹ byly zřízeny specializované senáty, popřípadě na správní agendu přidělení specializovaní samosoudci.

Ve správním soudnictví tedy figurují dvě instance, dva články soudní soustavy. Proti rozhodnutí první instance, krajského soudu je přípustný opravný prostředek, který se nazývá odlišně oproti úpravám, které známe v civilním anebo trestním soudnictví,⁸⁰ a to kasační stížnost. Důležitým odlišením od výše zmíněných zvláštních úprav je skutečnost, že kasační stížnost obecně nemá odkladný účinek a směřuje proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu. Nepochybně dle s.ř.s. lze odkladný účinek přiznat na návrh stěžovatele, avšak jen v případě, že by výkon rozhodnutí způsobil stěžovateli nenahraditelnou újmu.⁸¹ Na první pohled se organizace správního soudnictví může zdát poněkud matoucí, ovšem dle mého názoru, při bližším zamyšlení je tento způsob organizace soudnictví vhodnější, a to nejen z hlediska hospodárnosti. Při přijetí nové právní úpravy správního soudnictví, byla zvolena praktičtější organizace, neboť nebylo potřeba zřizovat celý soudní aparát správy soudu zvlášť, pro další soudy ve správním soudnictví, což by dále vedlo k finančnímu, ale také k personálnímu zatížení.⁸²

Ve správním soudnictví jsou chráněny veřejná subjektivní práva, která jsou do značné míry obsažena v ústavních předpisech, ale také na úrovni mezinárodních lidsko-právních smluv, popřípadě jej můžeme nalézt také v běžných zákonech.⁸³

Správní soudy mají pravomoc rozhodovat v záležitostech taxativně stanovených v § 4 s.ř.s., ovšem pro účely práva na přístup k informacím, se budeme věnovat pouze žalobě proti rozhodnutí správních orgánů, kasační stížnosti a dále žalobě proti nečinnosti správního orgánu.

3.1 Žaloba proti rozhodnutí správního orgánu a kasační stížnost

Z mého pohledu nejdůležitější prostředek ochrany, který má žadatel o informaci k dispozici, je podání správní žaloby proti rozhodnutí správního orgánu⁸⁴ dle § 65 a násl.

⁷⁹ Dle přílohy zákona č. 6/2002 Sb. o soudech a soudcích, ve znění pozdějších novel, působí v České republice 8 krajských soudů.

⁸⁰ Proti rozhodnutí v civilním soudnictví lze podat odvolání, které směřuje proti rozhodnutí soudu v 1. stupni a taktéž se s touto konstrukcí setkáme v trestním řízení, v obou případech však směřují proti rozhodnutí, které nenabývalo právní moci.

⁸¹ § 107 zákona č. 150/2002 Sb. soudní řád správní, ve znění pozdějších novel

⁸² V úvahu přicházely i jiné varianty organizace správního soudnictví, v této záležitosti však odkazují na publikaci SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vydání, Praha: ASPI Wolters Kluwer, 2009. s. 395.

⁸³ K vysvětlení pojmu veřejná subjektivní práva – jedná se o práva osob založená v právních normách, které umožňují a současně chrání určité chování osoby ve vztazích k subjektům veřejné správy. Více: VOPÁLKA, Vladimír a kol. *Soudní řád správní*. Komentář. Praha: C.H. Beck, 2004. s. 3.

s.ř.s. Tento nástroj ochrany naplňuje princip spravedlnosti zakotvený v čl. 36 odst. 1 Listiny, kdy „každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu.“

V případě, že nadřízený subjekt potvrdí rozhodnutí povinného subjektu o odmítnutí žádosti o poskytnutí informace, mají osoby možnost, se jako žalobci obrátit se na správní soud s žalobou na zrušení rozhodnutí, kterým byl zkrácen na svých právech, a to v případě, že selžou všechny prostředky nápravy dle InfZ, čímž je v konkrétním případě zmiňované odvolání dle § 16 InfZ. Žalovaným je v daném řízení o žalobě nadřízený orgán povinného subjektu, který rozhodoval v posledním stupni. Lhůta pro podání žaloby činí dva měsíce od doručení písemného vyhotovení nebo jiným zákonem stanoveným způsobem.⁸⁵ Jak jsme si výše zmiňovali, žaloba proti rozhodnutí druhostupňového subjektu, který rozhodl o odmítnutí poskytnutí informace nebo o podané stížnosti, může být v konečném důsledku krajským soudem zamítnuta, a proto s.ř.s. jště připouští podání kasační stížnosti. Lhůta pro podání kasační stížnosti činí 2 týdny po doručení rozhodnutí. Soudní řád správní pro podání kasační stížnosti stanoví mimo obecné náležitosti žaloby, také povinnost označit zákonný důvod na základě něhož spatřuje žalobce nezákonnost rozhodnutí, a který musí žalobce v kasační stížnosti uvést. Pro představu si uveďme například tvrzenou nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky nebo vady zmatečnosti, nepřezkoumatelnost pro nesrozumitelnost.⁸⁶

NSS ve svých rozhodnutích dotváří a citelně rozšiřuje právo na informace, neboť na straně povinných subjektů byla dříve tendence, ale setkáme se s tímto negativním jevem dodnes, odpírat základní ústavně zaručené právo. Povinné subjekty měli tendenci informace o své činnosti spíše utajovat. Pokud by byly povinné subjekty dle mého soudu sdílnější, resp. postupovaly by v souladu se zákonem, nedocházelo by k tak častým žalobám na zrušení rozhodnutí z důvodů odepření poskytnutí informace a judikatura by v této problematice nemusela být tak „bohatá“. Považuji za vhodné, ke všemu, co již bylo zmíněno dodat, že správní soudy v řízení mohou zopakovat nebo doplnit důkazy provedené či neprovedené povinnými subjekty.⁸⁷ Jedná se o naplnění požadavku tzv. plné jurisdikce.⁸⁸

⁸⁴ s.ř.s. uvádí pojem správní orgán jako legislativní zkratku pro orgány moci výkonné, orgány územního samosprávného celku, jakož i FO a PO nebo jiným orgánem, pokud jim bylo svěřeno rozhodování o právech a povinnostech fyzických a právnických osob v oblasti veřejné správy viz. § 4 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb. soudní řád správní, ve znění pozdějších novel. Ovšem pro účely práva na informace podáváme vždy žalobu proti rozhodnutí nadřízeného subjektu, což vždy nejsou správní orgány, kteří by prováděli výkon veřejné správy

⁸⁵ § 72 zákon č. 150/2002 Sb. soudní řád správní, ve znění pozdějších novel

⁸⁶ § 103 odst. 1 zákon č. 150/2002 Sb. soudní řád správní, ve znění pozdějších novel

⁸⁷ § 77 odst. 2 zákon č. 150/2002 Sb. soudní řád správní, ve znění pozdějších novel

Přelomovým rozhodnutím poslední doby je známý, i díky své publicitě v médiích, judikát NSS,⁸⁹ ve kterém se NSS vyjadřuje k poskytování informací o platech, konkrétněji o mimořádných odměnách pracovníků, které jsou vyplaceny z veřejných rozpočtů. Rozhodnutí je přelomové, ale také kontroverzní, a to z toho důvodu, že výrazným způsobem zasahuje do soukromí fyzických osob, které jsou nejen na vedoucích pozicích, ale týká se všech řádových pracovníků, veškerých veřejných institucí. Na počátku tohoto rozhodnutí stála prostá žádost žadatele o poskytnutí informace, která zněla následovně: *„Žádám o podrobnou informaci, jaké mimořádné odměny dostal v letech 2000 až 2008 vedoucí oddělení informačních systémů. U každé odměny žádám o zdůvodnění, za co mu byla tato odměna udělena.“*

Žádost směřovala vůči Magistrátu města Zlín, který žadateli v dané věci vyhověl pouze z části, když sdělil žadateli jakou mimořádnou práci pracovník vykonával, avšak výši odměn za jednotlivé činnosti již neposkytl s odkazem na § 8a InfZ, který v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů, stanoví co je osobním údajem. Pod osobní údaj lze podřadit i údaj o přesné výši platu, která vyplacením spadá do majetkové sféry zaměstnance, a proto lze tuto skutečnost sdělit jen v případě, že k tomu udělí souhlas. Každého v tu chvíli napadne, že Magistrát postupoval správně, že o takovou informaci přece nikdo žádat nemůže. Rozhodnutí o částečném odmítnutí potvrdil také Krajský úřad. Žadatel byl ovšem vytrvalý, a jako žalobce podal proti rozhodnutí Krajského úřadu správní žalobu ke krajskému soudu, u kterého také se svou žalobou neuspěl.

Žalobce podal v zákonné lhůtě kasační stížnost k NSS. „Kasační soud“ po prozkoumání podmínek kasační stížnosti došel k závěru, že je přípustná a také důvodná. Detailně se zabýval otázkou, kdo je příjemcem veřejných prostředků, neboť § 8b odst. 1 InfZ uvádí, že příjemcem je ten, komu byly veřejné prostředky poskytnuty. Dále v odst. 3 zmiňovaného ustanovení, musí povinný subjekt na žádost o této osobě poté poskytnout základní osobní údaje jako jsou jméno, příjmení, rok narození, obec, kde má příjemce trvalý pobyt, účel a podmínky poskytnutých veřejných prostředků. Závěrem lze tedy shrnout názor NSS, který v judikátu vyslovil, že poskytnutí údaje o výši mimořádné odměny je v souladu s právem, a to s odkazem na ustanovení § 8b InfZ a dále, že dokonce poskytnutí takového údaje není podmíněno souhlasem osoby, které se údaj týká.

Pokud se zamyslíme nad tím, že výše uvedené rozhodnutí výrazným způsobem zasahuje do soukromých práv FO, kteří jsou zaměstnanci daného „úřadu“ a pokud již

⁸⁸ Blíže: SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vydání, Praha: ASPI Wolters Kluwer, 2009. s. 394.

⁸⁹ Rozhodnutí NSS ze dne 27.5.2011, sp. zn. 5 As 57/2010

z veřejného rozpočtu jsou mu vypláceny mimořádné odměny za jeho odvedenou práci, nemá zaměstnanec prakticky možnost se jakkoliv vůči poskytnutí informace bránit. Jestliže si uvědomíme, že poskytnutí takovéto „citlivé informace“ může mít do jisté míry vliv, a troufám si říct, že negativní, také na pracovní prostředí vůči ostatním spolupracujícím kolegům. Jak již bylo uvedeno v článku A. Furka, zásadním nedostatkem celého rozhodnutí je test veřejného zájmu neboli princip proporcionality. NSS ve svém rozhodnutí pouze konstatoval, že poskytnutí informace o mimořádné odměně spadá pod § 8b InfZ, a to na základě jazykového znění zákona, aniž by se zabýval detailnějším rozbořem dvou ústavně zaručených práv.⁹⁰

Na tomto místě bych dále uvedla zajímavé rozhodnutí NSS,⁹¹ ve kterém se zabýval otázkou, zda cestovní zpráva vypracovaná na základě „*Směrnice pro mezinárodní jednání zaměstnanců Ministerstva dopravy*“ je informací, která se vztahuje výlučně k interním pokynům a personálním předpisům povinného subjekt, neboť dle § 11 odst. odst. 1 písm. a) InfZ, jak již jsme si v této práci dříve uváděli, může povinný subjekt takovou to informaci odepřít. K tomuto ustanovení si na tomto místě, dovolím malou vsuvku. InfZ striktně nestanovuje odepření této informace bez dalšího, ale jen povinným subjektům dává možnost tuto informaci neposkytnout, usuzuji a po nastudování této problematiky jsem toho názoru, že povinné subjekty mají tendenci na svou činnost spíše zbytečně neupozorňovat, natož dobrovolně informace poskytovat, a proto často dochází ke zneužívání výše uvedeného ustanovení pro odmítnutí poskytnutí informace s odkazem na tu skutečnost, že se jedná o čistě vnitřní záležitost, o které se veřejnost nemusí dozvědět.

Nicméně žadatel se svou žádostí o poskytnutí informace mimo jiné domáhal předložení cestovní zprávy ministra dopravy J. H. z jeho služební cesty, která byla uskutečněna do Bruselu. Ministerstvo dopravy tuto informaci odmítlo vydat s odkazem právě na výše zmiňované ustanovení InfZ. Městský soud v Praze uvedl, že povinný subjekt na otázky, které se vztahovali k cestě ministra poskytl, pouze nepředložil samotnou cestovní zprávu, v nichž byly poskytnuté informace obsaženy. NSS však dospěl k názoru, že jen stěží bude cestovní zpráva obsahovat pouze informace týkající se vnitřních pokynů a personálních předpisů. Naopak cestovní zpráva obsahuje také informace týkající se samotného výkonu veřejné správy navenek v oblasti ministerstva dopravy, i když je pořizována na základě interní směrnice. Právě proto, že takováto informace je povinným subjektem žadateli poskytována, přispívá tato skutečnost ke kontrole veřejné správy samotnou veřejností.

⁹⁰ FUREK, Adam. Informace o platech pracovníků veřejné správy. *Právní rozhledy*, 2011, s. 628.

⁹¹ Rozhodnutí NSS ze dne 31.5.2010, sp. zn. 4 As 13/2010

Na druhou stranu pokud by však žadatel požadoval právě zmíněnou Směrnici, nebo jakýkoliv jiný typický vnitřní pokyn či předpis jako jsou skartační řád, pracovní řády, bezpečnostní řád týkající se výlučně pracovníků veřejné správy, pak by mohl povinný subjekt takovou žádost odmítnout nebo také nemusel.

3.2 Žaloba proti nečinnosti správního orgánu

Dalším institutem, který soudní řád správní poskytuje k ochraně veřejných subjektivních práv žadateli o informace, je žaloba proti nečinnosti povinného subjektu. Ovšem nebylo tomu tak vždy, neboť možnost podat žalobu proti nečinnosti, tak jak jí známe dnes, byla zavedena až ke dni 1.1.2003, a to účinností soudního řádu správního. Podle dřívější právní úpravy, pokud byl povinný subjekt nečinný platila tzv. právní fikce negativního rozhodnutí, jenž znamenala, že nebyla povinným subjektem informace poskytnuta, a to v zákonné lhůtě 15-ti dní.⁹² Ochrana do jisté míry zaštiťoval a nahrazoval Ústavní soud, pokud nečinností povinného subjektu došlo k zásahu do lidských práv zaručených Listinou.

Aktivně legitimován pro podání žaloby je ten, kdo vyčerpal všechny prostředky nápravy stanovené procesním předpisem a za předpokladu, že tyto prostředky byly v konečném důsledku bezvýsledné. Žalobce se žalobou domáhá, aby správní soud uložil povinnému subjektu povinnost vydat rozhodnutí.⁹³ Pro účely práva na informace si zákonné ustanovení představme následovně. Žadatel se domáhal poskytnutí informace, který mu povinný subjekt neposkytl a ani se k předmětné žádosti adekvátním způsobem nevyjádřil nebo jiným způsobem nerozhodl. Žadatel posléze podal proti povinnému subjektu stížnost, a to v souladu s InfZ, neboť se jedná o procesní prostředek nápravy, který zákon k ochraně proti nečinnosti výslovně upravuje.⁹⁴ Stížnost žadatel podá k povinnému subjektu, jenž měl povinnost již prvně o žádosti rozhodnout, ale rozhoduje o ní nadřízený orgán, který musí být taktéž ve věci nečinný. Ovšem podmínka k podání žaloby proti nečinnosti je splněna jen tehdy, pokud nadřízený povinnému subjektu je taktéž nečinný. Žalobce za žalovaného označí ten povinný subjekt, který měl povinnost vydat rozhodnutí. Žalobce pro žalobu však musí dodržet zákonnou lhůtu, která činí 1 rok ode dne, kdy marně uplynula lhůta pro vydání rozhodnutí. Správní soud, konkrétně krajský soud zjistí skutkový stav ke dni svého

⁹² KUŽÍLEK, Oldřich, ŽANTOVSKÝ, Michael. *Svoboda informací. Svobodný přístup k informacím v právním řádu České republiky*. Praha: Linde, 2002. s. 47.

⁹³ § 79 zákona č. 150/2002 Sb. soudní řád správní, ve znění pozdějších novel

⁹⁴ § 16a zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších novel

rozhodnutí a povinnému subjektu ve svém rozsudku přikáže, aby vydal rozhodnutí,⁹⁵ tzn. buď, aby povinný subjekt poskytl informaci, nebo vydal rozhodnutí o odmítnutí.

NSS se zabýval vztahem mezi ochranou před nečinností dle správního řádu a ustanovení o stížnosti dle InfZ, neboť vyřešení této otázky je důležité pro naplnění podmínek pro podání žaloby proti nečinnosti. Jak jsme si výše uvedli s.ř.s. stanoví, že lze podat žalobu jen v případě, že jsou vyčerpány všechny procesní prostředky k ochraně proti nečinnosti. Dle názoru NSS je stížnost dle InfZ je konstruována tak, že se jedná o obdobný institut upravený v § 80 správního řádu, proto podáním stížnosti jsou vyčerpány všechny procesní prostředky ochrany před nečinností a podmínky dle § 79 s.ř.s. naplněny. NSS se v uvedeném případě neztotožnil s názorem Městského soudu v Praze, který byl zase toho názoru, že nejprve se má žalobce (žadatel) bránit žalobou proti nečinnosti při vyřizování stížnosti nadřízeného orgánu, který je nečinný a až následně podat žalobou proti nečinnosti při poskytování informací. NSS v odůvodnění tento názor odmítl, neboť v takovémto případě by docházelo u práva na přístup k informacím k neodůvodněnému oddalování poskytnutí požadované informace, což by vedlo nejen navyšování počtů soudních řízení, ale také k neúčelnému navyšování soudních nákladů na všech stranách.⁹⁶

⁹⁵ § 80 a násl. zákona č. 150/2002 Sb. soudní řád správní, ve znění pozdějších novel

⁹⁶ Rozhodnutí NSS ze dne 29.10.2009, sp. zn. 4 Ans 4/2009

4. Kapitola

Role Ústavního soudu při ochraně práva na informace

Vzhledem k tomu, že účinností soudního řádu správního byl zřízen Nejvyšší správní soud a již víme z předchozí kapitoly, že hlavním cílem NSS je sjednocování judikatury ve správním soudnictví, není Ústavní soud do takové míry zatížen stížnostmi ze strany stěžovatelů, jako tomu bývalo dříve a zpravidla poslední kroky stěžovatele končí u kasační stížnosti. Ovšem tímto role Ústavního soudu není nikterak omezena a v případě, že mají stěžovatelé za to, že bylo porušeno jejich ústavně zaručené lidské právo, mohou se stále na ÚS ČR obrátit, a to pomocí ústavní stížnosti. Další možnost přístupu k Ústavnímu soudnictví v oblasti práva na informace nepřichází prakticky v úvahu. V žádném případě se ale nejedná o další instanci, jak by se mohli mnozí domnívat. Pokud hovoříme o ústavní stížnosti, nemůžeme jí zaměňovat s opravnými prostředky, ať již řádnými nebo mimořádnými, neboť se nejedná o odvolání, dovolání nebo jakýkoliv jiný druh opravného prostředku. Ústavní soud „pouze“ provádí kontrolu ústavnosti a jedním z prostředků, kterým tak může činit, je prostřednictvím ústavní stížnosti stěžovatele, a opět upozorňuji, který má za to, že bylo porušeno ústavně zaručené lidské právo, a pro účely diplomové práce je nutné zmínit čl. 17 Listiny.

Jestliže pár řádků věnuji charakteristice Ústavního soudu, nesmím opomenout skutečnost, že se jedná v českém právním prostředí o centralizovaný a specializovaný soud stojící mimo soustavu obecných soudů, který se skládá z 15 soudců, jmenovaných na dobu 10 let. Sídlo ÚS je taktéž v Brně, kde jsou umístěny i ostatní vrcholné soudní instituce jakou jsou NSS a NS. Ústavní soud má dle Ústavy ČR celou řadu oprávnění,⁹⁷ ovšem ve vztahu k právu na informace si blíže uvedeme pouze ústavní stížnost proti pravomocnému rozhodnutí.

4.1 Podmínky pro podání ústavní stížnosti

Ústavní stížnost může podat fyzická nebo také právnická osoba, ovšem právnická osoba pouze za předpokladu, že bylo porušeno její ústavně zaručené právo, které svým obsahem, a ze své povahy, může příslušet i jí. Je vhodné si uvědomit, že domáhání se ochrany u Ústavního soudu má pouze subsidiární charakter, a proto se lze na ÚS obrátit jen

⁹⁷ Čl. 87 odst. 1 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění pozdějších novel

v případě, když stěžovatel vyčerpal všechny procesní, opravné prostředky, jenž jsou stěžovateli právním řádem k dispozici. Posledním prostředkem povětšinou ale bude kasační stížnost podávána k NSS.⁹⁸ Lhůta pro podání ústavní stížnosti je dle zákona⁹⁹ 2 měsíce, a to od doručení posledního rozhodnutí ve věci, který zákon stěžovateli umožňuje.

4.2 Judikatura Ústavního soudu ČR

Uvedme si jeden z mnoha známých, ale také velice diskutovaný nálezy Ústavního soudu, který byl vydán na základě podané ústavní stížnosti, která v řízení před Ústavním soudem uspěla, a která směřovala proti rozhodnutí NSS.¹⁰⁰ Stěžovatel podal žádost o poskytnutí informace, kterou se domáhal poskytnutí *seznamu soudců Vrchního soudu v Olomouci, kteří byli členy nebo kandidáty Komunistické strany Československa (KSČ) ke dni 17.11.1989*. Vrchní soud v Olomouci také jako povinný subjekt tuto informaci odmítal sdělit, a proto žadatel podal odvolání k Ministerstvu spravedlnosti, které mu taktéž nevyhovělo. Městský soud v Praze zamítl žadatelovu žalobu směřovanou proti Ministerstvu a s kasační stížností nebyl stěžovatel taktéž úspěšný. Městský soud, ale také NSS tvrdili, že požadovaná informace se citelně dotýká osobnosti, projevů týkající se osobnosti, soukromí FO, a které v konkrétním případě převažuje nad právem na informace.

Stěžovatel měl za to, že bylo porušeno jeho ústavně zaručené právo dle čl. 17 odst. 5 Listiny ČR, a proto se obrátil na Ústavní soud. Ten se nejprve zabýval otázkou, zda požadovaná informace je informací veřejnou nebo soukromou. ÚS dospěl k závěru, že požadovaná informace je veřejnou záležitostí, neboť se dotýká profesionální sféry osob působící ve veřejném životě tzn. soudců.¹⁰¹ Jedna věc je konstatování, že se jedná o veřejnou informaci, druhá věc je ale ta, jestli toto ústavně zaručené právo nekoliduje s jiným ústavně zaručeným právem. V uvedeném případě se jedná o právo na soukromí osoby, která vykonává veřejnou funkci, což také Městský soud a NSS obhajovali. Požadovaná informace však dle názoru Ústavního soudu není údajem o soukromém životě soudce, ale jedná se i informaci spadající do sféry diskuse o důležitých veřejných zájmech.

Dalším bodem, kterým se ÚS zabýval byl, že i Městský soud, a také NSS, ve svých rozhodnutích odkazovali na zákon o ochraně osobních údajů, neboť požadovaná informace je údaj, který zákon označuje jako „citlivý údaj“. Ústavní soud kritizuje odůvodnění výše

⁹⁸ SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Kontrolní mechanismy fungování veřejné správy*. Olomouc: Periplum, 2009. s. 299.

⁹⁹ § 72 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavní soudu, ve znění pozdějších novel

¹⁰⁰ Rozhodnutí NSS ze dne 6.1.2010, sp. zn. 3 As 10/2009

¹⁰¹ Rozhodnutí ÚS ze dne 5.11.2010, sp. zn. I. ÚS 517/10

uvedených soudů, neboť oba shodně konstatovali, že takový údaj zpracovávat nesmí a ani jim to nepřísluší, ale již se nezabývali samotným souhlasem soudců, neboť ke zpracování „citlivých údajů“, je vždy zapotřebí souhlasu dotčených osob. Na závěr ÚS předpokládal, že Vrchní soud v Olomouci, ani Ministerstvo spravedlnosti, tímto údajem momentálně nedisponují, a tento stav se může do budoucna změnit a například si tyto informace od příslušných soudců vyžádat v rámci pracovněprávního vztahu. ÚS také konstatoval, že jsou přípustné i jiné možnosti, jak tyto informace získat, aby jej mohl povinný subjekt na základě žádosti poskytnut.

Ústavní soud se dále zabýval, jak vyplývá z výše uvedeného, otázkou souhlasu osob, tedy soudců, kterých se poskytovaná informace týká. Ústavní soud došel k názoru, že požadované informace mohou být poskytnuty i bez souhlasu, neboť se nejedná, jak již bylo jednou zmíněno, o citlivé údaje, ale o údaje osobní, běžné.¹⁰²

Ústavní soud soudní rozhodnutí NSS zrušil a věc vrátil zpět se závazným právním názorem. Avšak NSS si s rozhodnutím Ústavního soudu hlavu nelámá¹⁰³ a v žádném případě nejednal v souladu se závazným právním názorem ÚS, když opět rozhodl v neprospěch stěžovatele. Stěžovateli tím pádem nezbývalo nic jiného než se opětovně obrátit na Ústavní soud s ústavní stížností. Ústavní soud poté řešil otázku, zda NSS porušil tzv. kasační závaznost rozhodnutí, když při svém rozhodování nerespektoval výše uvedené rozhodnutí.¹⁰⁴ ÚS opětovně zdůraznil, že NSS musí rozhodnout v souladu s právním názorem vyřčeným ÚS, už jen z toho důvodu, aby nedocházelo k neustálému ping-pongu mezi soudy. NSS ani nemůže zpochybňovat nebo polemizovat o skutečnosti, zda rozhodnutí ÚS je či není vadné, správné. Z výše uvedených důvodů ÚS rozhodnutí NSS zrušil.¹⁰⁵

V této kapitole bych ještě ráda zmínila jedno rozhodnutí, které je z mého pohledu velmi praktické, a proto je vhodné, aby mu byla věnována určitá část v této diplomové práci. Na Ústavní soud napadla ústavní stížnost, která ale byla pro zjevnou neopodstatněnost zamítnuta. Stěžovatel se domáhal poskytnutí informace, která směřovala na Radu Jihomoravského kraje, jako orgán kraje s tím, že žadateli byla žádost v části odložena a v další části informace poskytnuta, ale nikoliv Radou kraje, ale jiným orgánem kraje, a to Krajským úřadem Jihomoravského kraje. Žadatel podal k Ministerstvu vnitra stížnost, které

¹⁰² FUREK, Adam, ROTHANZL, Lukáš. *Zákon o svobodném přístupu k informacím*. Komentář. 2. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2010. s. 323-326.

¹⁰³ Rozhodnutí NSS ze dne 26.4.2011, sp. zn. 3 As 3/2010

¹⁰⁴ Pro úplnost Ústavní soud rozeznává dva typy závaznosti rozhodnutí tzv. kasační (v téže věci) a závaznost precedenční. V případě kasační závaznosti jsou výrazně přísnější požadavky na dodržování než v případě precedenční, neboť soudy se mohou při svém rozhodování odchýlit, a to z důvodu rozličného skutkového stavu, přičemž v případě kasační závaznosti nikoliv.

¹⁰⁵ Rozhodnutí ÚS ze dne 8.11.2011, sp. zn. IV. ÚS 1642/11

následně přikázalo povinnému subjektu v části informace poskytnout a dále žadateli sdělilo, že povinným subjektem je Jihomoravský kraj jako takový, a proto informaci může poskytnout také Krajský úřad. Žadatel se, jako žalobce, dále domáhal ve správním soudnictví žalobou, které nebylo před krajským soudem ani posléze před NSS vyhověno. V ústavní stížnosti žadatel brojil proti tomu, že mu sice byla poskytnuta informace, kterou požadoval, ale jiným povinným subjektem, než od kterého si informace vyžádal. Stěžovatel si myslí, že pokud by mu poskytoval tento povinný subjekt, na kterého se původně obracel, byly by podle něj poskytnuté informace jiné a kvalitnější. Ústavní soud upozornil na tu skutečnost, že orgány územních samosprávných celků vykonávají nejen působnost samostatnou, ale také přenesenou, což InfZ zohlednil a odkázal na konstantní judikaturu NSS, která opakovaně uvádí, že není v rozporu se zákonem pokud byl požádán o poskytnutí informace územní samosprávný celek, ale jejího vyřízení se ujme (pověřený) orgán tohoto celku.¹⁰⁶

Z mého pohledu, bylo hodno se o výše uvedeném rozhodnutí zmínit, neboť jakémukoliv žadateli o informace se může v běžném životě přihodit, že podá žádost na obec či kraj, anebo žádost směřující ke konkrétnímu orgánu, avšak následnou odpověď obdrží od orgánu obce a kraje, což může žadatele přivést k omylu, že informace byla poskytnuta nesprávně, což v konečném důsledku, jak vyplývá z konstantní judikatury NSS, nemusí žadatele zajímat.

Nález Ústavního soudu, který nesmí být v této práci opomenut je rozhodnutím Ústavního soudu ČR, který nálezem **Pl. ÚS 2/10**¹⁰⁷ zrušil v ustanovení § 11 odst. 4 písm. b) InfZ o pojem „*nepravomocných*“. Nález ÚS je dalším krokem k posílení práva na informace, když připustil, aby žadatelé měli přístup také k nepravomocným rozsudkům. Stav před nálezem ÚS byl takový, že i když byl rozsudek veřejně vyhlášen a do povědomí veřejnosti se tak dozajista dostal, nemohli jsme o něj žádat, a to až do doby nabytí právní moci. Zákodárce totiž omezil právo na přístup k informacím, tj. obsahu rozhodnutí do doby, než se řízení ukončí pravomocným rozhodnutím. Ústavní soud se záležitostmi zabýval, neboť v této věci byla podána ústavní stížnost, která byla vyargumentována tím, že nepravomocné rozhodnutí hodlal stěžovatel použít jako pramen interpretace práva a zdroj právní argumentace, čímž nemohlo dojít k zásahu do průběhu procesu, natož pak do rozhodovací činnosti soudu.¹⁰⁸ Argumentace autora ústavní stížností je velmi výstižná a podnětná, neboť

¹⁰⁶ Rozhodnutí ÚS ze dne 26.4.2011, sp. zn. IV. ÚS 281/11

¹⁰⁷ Rozhodnutí ÚS ze dne 30.3.2010, sp. zn. Pl. ÚS 2/10

¹⁰⁸ KOLMAN, Petr. Právo na informace opět posílilo. *Veřejná správa*, 2010, s. 17.

když si uvědomíme výše uvedený rozdíl mezi nosičem informací a samotnou informací, domáhal se stěžovatel právě tohoto nosiče a nikoliv samotné informace, která již v dané fázi byla veřejně známa. Uvedené rozhodnutí je názorná ukázka toho, že se ústavně zaručené právo na poskytnutí informací neustále prohlubuje, čímž se posiluje zásada publicity veřejné správy.

Z výše uvedeného vyplývá, že Ústavní soud, nejen v oblasti práva na informace, sehrává velmi důležitou roli a jeho rozhodnutí nelze brát na lehkou váhu, jak to leckdy činí například Nejvyšší správní soud.

5. Kapitola

Rozhodovací praxe Evropského soudu pro lidská práva

Jestliže vyčerpám všechny možné právní prostředky, které mi dává vnitrostátní právní řád, a které jsme si uvedli v předchozích kapitolách, máme ještě „poslední možnost“, a to obrátit se Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku. Evropský soudní dvůr v podobě, jak jej známe dnes, vznikl až Protokolem č. 11, kterým došlo ke sloučení Evropské komise pro lidská práva a Evropského soudu pro lidská práva. Důvodem sloučení bylo stále se zvyšující počet podaných stížností.¹⁰⁹ Obracet se na Evropský soud je v dnešní době oblíbeným trendem, neboť v ČR panuje všeobecná povědomost o tom, že pokud u českých soudů neuspějí, mohu se v konečné fázi obrátit na výše zmiňovaný soud se svou stížností. Proč se občané „rádi“ obracejí na Evropský soud si ukážeme níže. Žalovanou stranou ve sporu před Soudem pro lidská práva je samotná *Česká republika*.

Za dobu existence Evropského soudu byla Česká republika z podstatné části ve sporech neúspěšná, když bylo soudem konstatováno, že ČR porušovala práva chráněna Evropskou úmluvou pro lidská práva a základních svobod, k jejichž dodržování jsme se zavázali a byla tedy nucena k náhradě nemalých částek jako náhradu škody, kterou svými nezákonnými rozhodnutími způsobila.¹¹⁰ Pro zajímavost od roku 1959 – 2011 bylo podáno proti ČR celkem 180 stížností s tím, že v 161 případech byla ČR neúspěšná. Dá se tedy konstatovat, že téměř v 90 % jsou stěžovatele úspěšní, a proto také dochází k neustálému nárůstu stížností ze stran stěžovatelů.¹¹¹

Evropský soud je tvořen 47 soudci, když tento počet odpovídá počtu smluvních stran, tzn. každá smluvní strana má 1 svého soudce. Samozřejmě platí, že soudce je při výkonu své činnosti nezávislý, a proto nemůže být vázán pokyny své země. Dokonce může figurovat jako člen senátu nebo výboru, pokud je žalovanou stranou jeho země. Funkční období soudců činí 9 let, bez možnosti znovuzvolení. Od 1. listopadu 2012 byl za ČR zvolen členy

¹⁰⁹ DAVID, Vladislav. a kol. *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. 2. vydání. Příbram: Leges, 2011. s. 264.

¹¹⁰ ČAPEK, Jan. *Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základní svobod*. I. část - Úmluva. Komentář. Praha: Linde Praha, a.s., 2010. s. 7.

¹¹¹ Evropský soud pro lidská práva. 24. ledna 2013 [cit. 21. února 2013]. Dostupné na <http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/E58E405A-71CF-4863-91EE-779C34FD18B2/0/APERCU_19592011_EN.pdf>.

Rady Evropy, místopředseda České Advokátní komory Aleš Pejchal, který nahradil Karla Jungwierta.¹¹²

5.1 Podmínky pro podání stížnosti – kritéria přípustnosti

Obrátit se na Evropský soud může každá osoba, tzn. FO, a také PO, popřípadě nevládní organizace anebo skupiny osob považující se za poškozené. Na Evropský soud se mohou výše uvedené osoby obrátit až v případě, že vyčerpaly všechny právní prostředky nápravy, které připouští vnitrostátní právní řád. Dotčené osoby k Evropskému soudu podávají tzv. individuální stížnost, nikoliv žalobu, jak jí známe z českého právního prostředí. Lhůta k podání stížnosti je 6 měsíců ode dne, kdy bylo přijato konečné rozhodnutí.¹¹³ Poslední podmínkou, která byla zavedena Protokolem č. 14 je podmínka přijatelnosti, a to v podobě utrpění podstatné újmy stěžovateli.¹¹⁴ Přílohou č. 2 této práce je formulář k podání stížnosti k Evropskému soudu, aby čtenáři této práce měli alespoň představu, co vše musí stížnost obsahovat.¹¹⁵

Evropský soud za dobu své existence rozhodl přes 14 tis. sporů, z toho se týkalo necelých 500 sporů porušení čl. 10 Evropské úmluvy zaobírající se svobodou projevu a práva na informace.

5.2 Judikatura Evropského soudu

Uveďme si alespoň několik případů, které rozhodoval Evropský soud, v nichž došlo anebo naopak nedošlo k porušení práva na informace. *Případ Segerstedt-Wiberg a ostatní v. Švédsko* je dokonalým případem porušení práva na informace ze strany smluvního státu. Na Evropský soud se obrátili 4 stěžovatelé, neboť žádali ve své zemi o informace o jejich osobě. Žádosti o poskytnutí informace byly z let 1998-1999. Jednalo se o paní Segerstedt-Wiberg (liberální členka parlamentu), pan Steffan Ehnebo (členem Marxisticko-leninské strany), pan Frejd (taktéž členem Marxisticko-leninské strany a zároveň předsedou sportovního klubu Proletaren), pan Schmid (člen Evropského parlamentu). Pokud stručně shrneme pointu

¹¹² ČTK. *Pejchal je novým českým soudcem Evropského soudu pro lidská práva* [online]. ceskenoviny.cz, 27.6.2012 [cit. 10. února 2013]. Dostupné na <<http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/pejchal-je-novym-ceskym-soudcem-evropskeho-soudu-pro-lidska-prava/811425>>.

¹¹³ § 34, 35 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod v znění Protokolů 3,5,8, publikován pod č. 209/1992 Sb., Protokol č. 11 publikován pod č. 243/1998 Sb.

¹¹⁴ DAVID, Vladislav. a kol. *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. 2. vydání. Příbram: Leges, 2011. s. 268.

¹¹⁵ Na uvedených webových stránkách nalezneme celou příručku v češtině určená těm, kteří se chtějí na Evropský soud obrátit. Evropský soud pro lidská práva. [cit. 10. února 2013]. Dostupné na <<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/65405733-DCA8-4BF1-9B33-824A06CA4754/0/CzechP0pack.pdf>>.

kauzy, ve všech případech došlo k odepření poskytnutí informací, u některých byla poskytnuta alespoň část požadovaných informací. Švédsko o těchto osobách uchovávalo osobní data o politických názorech, jejich stycích a kontaktech. Evropský soud došel k názoru, že tyto informace státy uchovávat nemohou a mimo jiné se jedná o zasahování do práv dle čl. 10 Evropské úmluvy.¹¹⁶ Nejenže stát zasahoval do právem chráněného soukromí osoby, on také odepřel tyto shromážděné informace osobám, kterých se to týká, zpřístupnit. Stěžovatelé nemohli z takového poskytnutí jednání státu zjistit jaké informace jsou o nich shromažďovány, aby se popřípadě mohli proti zásahu státu adekvátním způsobem bránit.

Další významnou kauzou na poli Evropského soudu je *Janowski proti Polsku*.¹¹⁷ V daném případě šlo o to, že pan Janowski šel okolo dvou strážníků, kteří v dané chvíli poučovali stánkové prodavače o tom, že nemohou prodávat své zboží tam, kde momentálně stojí, neboť tvrdili, že na místě, na kterém prodávají je zákaz prodeje a poslali je prodávat na nedaleký trh. Pan Janowski „duchapřítomně“ na uvedená slova strážníků zareagoval a naopak trhovce nabádal k tomu, že místo nemají opouštět, neboť na uvedeném místě zákaz prodeje v žádném případě není, přitom si však neodpustil nemístná slova na adresu strážníků. Je nutné poznamenat, že strážníci opravdu při své činnosti jednali protiprávně, neboť zákaz prodeje na onom místě vůbec nebyl. Pan Janowski byl za urážky odsouzen a jeho čin byl označen za chuligánství. Proti rozhodnutí prvního stupně se Janowski odvolal, přičemž úspěšný nebyl. Po vyčerpání všech vnitrostátních prostředků ochrany, podal pan Janowski stížnost k Evropskému soudu, když měl za to, že bylo porušeno jeho právo svobody projevu, přijímání a rozšiřování informací jakéhokoliv druhu bez zásahu státní moci. Pan Janowski dle Evropského soudu byl odsouzen v souladu s právem, neboť i přijímání a rozšiřování informací má své meze. Ovšem ne všichni soudci se s názorem většiny ztotožnily, neboť v rozhodnutí nalezneme také významné disentující názory soudců. Jeden z názorů soudce mě velmi zaujal, neboť soudci tvrdili, že stát má upřednostnit zabránění protiprávního jednání svých orgánů před potřebou umlčet kritiku, byť není přístojná. Soudci nesouhlasící s názorem většiny upozorňovali na skutečnost, že Evropský soud neposoudil případ z komplexního hlediska, ale pouze se zaměřil na právo jednotlivce, které ovšem reagovalo na protiprávní jednání státních orgánů.

V rozsudku nalezneme také vyjádření k omezení základního práva chráněného Evropskou úmluvou, ke kterému může dojít za předpokladu sledování legitimního cíle,

¹¹⁶ ČAPEK, Jan. *Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základní svobod*. I. část - Úmluva. Komentář. Praha: Linde Praha, a.s., 2010. s. 471.

¹¹⁷ Případ Janowski proti Polsku ze dne 21. 1. 1999 stížnost č. 25716/94

omezení musí být společensky nezbytné, prostředky a také legitimní cíl musí být upraveny zákonem. V případě, že jsou naplněny výše uvedené podmínky, pak tedy nelze hovořit o nezákonném odepření či omezení práva chráněných Úmluvou. Test omezení se však musí zkoumat v každém jednotlivém případě. Ve výše uvedeném případě legitimní cíl představovala prevence před narušením veřejného pořádku, který strážníci bránili. Zákonný legitimní cíl a prostředky byly taktéž naplněny, neboť jej upravoval polský trestní zákon.¹¹⁸

Na závěr této kapitoly bych uvedla případ, řešen také Evropským soudem, neboť stížnost směřovala dokonce proti České republice, a to ve věci ***Sdružení Jihočeské Matky proti České republice, č. stížnosti 19101/03***. V uvedeném případě byla ČR jako jedna z mála případů úspěšná. Ve věci se jednalo o občanské sdružení - Sdružení Jihočeské Matky, které brojilo nejprve v řízení o povolení technologických změn stavby pomocných služeb v Jaderné elektrárně Temelín, ve kterém dosáhla zrušovacího rozhodnutí u Vrchního soudu, neboť nebyla v samotném řízení provedena povinná studie, která by vymezila dopad na životní prostředí. Následně bylo vydáno ve věci nové povolení ke stavbě, když mezitím stěžovatelka namítala, že jí nebyl umožněn přístup k původnímu projektu elektrárny. Tehdy ještě Okresní úřad a následně Krajský úřad stěžovatelčinu žádost odmítli s odůvodněním, že se jedná o informaci, která podléhá obchodnímu tajemství. Krajský soud žalobu stěžovatelky zamítl a Ústavní soud vyslovil názor, že ústavní stížnost je zjevně neopodstatněná a k tomu ještě dodal, že ustanovení § 133 stavebního zákona je *lex specialis* vůči zákonu o svobodném přístupu k informacím. Stěžovatelka se proto obrátila na Evropský soud pro lidská práva s argumentací, že došlo nejen k porušení čl. 10 Evropské úmluvy. Evropský soud rozhodl, že stížnost je nepřijatelná, neboť jaderná elektrárna je komplexní zařízení, které vyžaduje vysoký stupeň zabezpečení a konstatoval, že čl. 10 nezaručuje neomezené právo na seznámení se všemi technickými detaily elektrárny, jelikož na rozdíl od požadovaných informací o dopadu elektrárny na životní prostředí se nejedná o informaci, která by byla ve veřejném zájmu.¹¹⁹

Postavení Evropského soudu pro lidská práva je velmi výrazné a významné, neboť rozsudky, jichž ročně vydává soud stovky, jsou pro členské státy závazné. Nad samotným výkonem vydaných rozsudků dohlíží Výbor ministrů Rady Evropy. Jestliže by členský stát neplnil povinnost uloženou Evropským soudem, může dojít například k omezení hlasovacích

¹¹⁸ HUBÁLKOVÁ, Eva, ŠIKUTA, Ján. *Rozsudky velkého senátu výběr. Svazek I (1999-2000)*. Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010. s. 15-16.

¹¹⁹ KONŮPKA, Petr. *Věc Sdružení Jihočeské Matky proti České republice. Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva*. 2011. s. 225 - 226.

práv v orgánech Rady Evropy nebo dokonce k vyloučení ze samotné organizace Rady Evropy.

Úvahy de lege ferenda

V diplomové práci jsme narazili na několik problematických aspektů a legislativních mezer zákona o svobodném přístupu k informacím, které by bylo vhodné do budoucna odstranit, popřípadě pozměnit.

Zdaleka největším nedostatkem právní úpravy práva na informace spatřuji ve způsobu vyřízení žádosti, která nemá podstatné náležitosti, neboť za současného stavu se vlastně o žádost nejedná a povinný subjekt se žádostí vůbec nemusí nezabývat, aniž by o tom žadatele, byl povinen jakýmkoliv způsobem vyrozumět. De lege ferenda bych tento „*způsob vyřízení žádosti*“ nahradila povinností vyzvat žadatele k odstranění nedostatků a stanovila lhůtu k nápravě, čili klasické odstranění vad podání. Povinný subjekt žádost odloží, teprve až v případě, že vada nebyla žadatelem na výzvu odstraněna. Zmiňovaný postup již v rámci práva na informace funguje na jiném místě. Nechápu tedy, proč také není tento mechanismus uplatňován i zde.

Jestliže se jedná o úvahy de lege ferenda, nesmím v této fázi práce opomenout a upozornit na nedostatek, který se jedná zejména vymezení okruhu povinných subjektů, které v praxi činí nemalé potíže. Dnes nalezneme ve vztahu k povinným subjektům celou plejádu soudních rozhodnutí, které dotváří a zpřesňuje vcelku nejasný výčet povinných subjektů uvedený v InfZ, a proto bych pro futuro rozšířila okruh povinných subjektů, takovým způsobem, aby odpovídal stávající konstantní judikatuře. Na úrovni Ministerstva vnitra již probíhá příprava novely zákona o svobodném přístupu k informacím, která navrhuje, aby právě výše uvedený nedostatek byl odstraněn.¹²⁰

V podkapitole zveřejňování informací povinnými subjekty jsme narazili na skutečnost, že v konečném důsledku InfZ nerozlišuje, zda jen některé povinné subjekty mají povinnost zveřejňovat zákonem stanovené informace nebo se tato povinnost vztahuje na všechny instituce, tedy ad absurdum také na fyzické osoby, které vlastní úřadovnu či úřední desku nemají. Na tuto zcela zřejmou, dá se říci i nedomyšlenost zákona, také pamatuje výše navrhovaná novela a fyzické osoby z této povinnosti výslovně vylučuje.

Na počátku roku 2012 se započalo s myšlenkou zavedení nové instituce informačního komisaře, který má přispět k efektivnímu poskytování informace svou dozorovou činností, když se jeho zřízením předpokládá, že má působit preventivně tím, že bude vstupovat do již probíhajících řízení a v něm vyvíjet činnost, a to formou doporučení či závazných opatření. Ministerstvo vnitra, které zřízení navrhlo, také počítá z mnohem širší koncepcí informačního

¹²⁰ Ministerstvo vnitra. [cit. 19. února 2013]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/clanek/zmena-zakona-o-svobodnem-pristupu-k-informacim-a-zakona-o-pravu-na-informace-o-zivotnim-prostredi.aspx>>.

komisaře a to s takovou, že informační komisař bude působit jako nadřízený, dokonce odvolací orgán všech povinných subjektů.¹²¹ Dle mého úsudku nelze širší pojetí komisaře reálně uskutečnit, a pokud však připustíme tu možnost, že lze, muselo by dojít ke zřízení nezávislého aparátu, který by musel být značně personálně obsazen, což by vedlo k dalším neúměrným nákladům, a to v době, kdy se naopak apeluje na redukci počtu úředníků ve veřejné správě, a aby došlo ke snižování nákladů veřejné správy. Další varianta oproti zřízení nezávislého orgánu, která připadala do úvahy, je spojení činností informačního komisaře s úkoly Veřejného ochránce práv, jenž by bylo možná levnější variantou, ale efektivitu by dle mého postrádala, neboť dozor a následná opatření nad výkonem práva na informace by nebylo bráno z pohledu povinných subjektů zcela vážně.

Do úvah de lege ferenda bych mohla zařadit i mnoho dalších nedokonalostí, či jinými slovy, návrhů na vylepšení práva na informace, jenž je potřeba pro zefektivnění práva na informace v praxi, ale kapitolu bych ráda uzavřela poukázáním na vhodnost do budoucna spojit a sjednotit právo na informace dle zákona o svobodném přístupu k informacím, o kterém pojednává tato diplomová práce s právem na informace o životním prostředí do jednoho obecného zákona, za účelem jednotné procesní úpravy ve vztahu k veřejnosti.

¹²¹ FUREK, Adam. Informační komisař – ANO či NE? *Správní právo*, 2012, s. 182 – 192.

Závěr

Právo na informace prošlo za dobu své existence určitým vývojem, který lze vypočítat také z judikatury nejen správního soudnictví, která ovšem zaujímá podstatnou či dominantní část ústavně zaručeného základního práva na informace, ale také z judikatury Ústavního soudu. Otevřenost a přístup informací široké veřejnosti sehraává v demokratické společnosti nezbytný prvek. Postup povinných subjektů, který porušuje principy práva na informace z hlediska čl. 17 Listiny, můžeme vypočítat z počátku působení zákona o svobodném přístupu k informacím, kteří se zprvu stavěli k povinnému a nedobrovolnému poskytování informací odmítavě. Právo na informace nebyla a do dnešního dne nepatří mezi právo „oblíbené“ pro povinné subjekty, neboť jsou s realizací tohoto práva spojeny značné administrativní a formální požadavky. Ovšem díky již zmiňované judikatuře, na kterou je odkazováno v průběhu celé diplomové práce, právo na informace stále posiluje na své intenzitě a dostává se do širších souvislostí a věřím, že jeho vývoj stále ještě není u konce.

První dvě kapitoly diplomové práce jsou zaměřeny na teoretickou oblast, které nám měly přiblížit právo na informace ze zákonného hlediska, doplněné o nezbytnou judikaturu, která je neodmyslitelnou součástí práva na informace. Jak již bylo v úvodu avizováno, diplomová práce neměla vést k detailnímu rozboru jednotlivých ustanovení, čehož jsem se snažila také vyvarovat. Další tři kapitoly této práce jsou orientovány na jednotlivé formy soudní ochrany z pohledu správního, ústavního a evropského soudnictví, ve kterých jsem se usilovala o přiblížení jednotlivých možností, které jsou žadatelům o informaci právním řádem poskytovány.

V úvodu této práce byla položena otázka, zda je povinnými subjekty dodržován princip proporcionality při omezování práva na informace. Jak jsme mohli vydedukovat při čtení této práce povinné subjekty se až na malé výjimky testem proporcionality nezabývají a nezkoumají co v daném případě převažuje a tyto složitější a logické úvahy nechávají na soudních orgánech, což také vyplývá z hojné judikatury, která se k v této problematice vztahuje.

V jednotlivých kapitolách jsme naráželi na problematické body, se kterými se do jisté míry stále ještě vypořádává judikatura správního, ale také ústavního soudnictví. Vzhledem k nedostatkům zákonné úpravy, které jsou vytýkány, a na které jsem se snažila upozornit v předchozí kapitole, je nutné apelovat na zákonodárce pro přijetí novely zákona o svobodném přístupu k informacím, která, jak jsme si ukázali, je nezbytná. Novelou InfZ

dosáhnout souladu textace zákona s konstantní judikaturou nejvyšších soudů, která je na mnoha místech mezerovitá.

Při psaní této diplomové práce mi velkou pomocí byl komentář k zákonu o svobodném přístupu k informacím Adama Furka a Lukáše Rothanzla, který je dle mého názoru dosti podrobně, bravurně a excelentně propracován. Pokud by zákonodárci při psaní novely vycházeli z uvedeného komentáře, mohl by se zrodit opravdu kvalitní zákon, který v českém právním prostředí málokdy nalezneme. Při psaní diplomové práce byly mimo metody uvedené v úvodu této práce, použity také metody abstrakce a dedukce.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČR	Česká republika
Listina	usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
Ústava	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
InfZ	zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů
s. ř. s.	zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
o. s. ř.	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
Správní řád	zákon č. 500/2004 Sb. správní řád, ve znění pozdějších předpisů
Zákon o obcích	zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších novel
Zákon o krajích	zákon č. 129/2000 Sb. o krajích, ve znění pozdějších novel
NSS	Nejvyšší správní soud
ÚS ČR	Ústavní soud ČR
Sb.	Sbírka zákonů České republiky
PO	právnícká osoba
FO	fyzická osoba
ÚSC	Územní samosprávné celky
Evropská Úmluva	Úmluva Rady Evropy o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8 a pozdějších dodatků, publikován pod č. 209/1922 Sb.
Evropský soud	Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

BARTÍK, Václav, JANEČKOVÁ, Eva. *Ochrana osobních údajů v aplikační praxi*. 2. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2010. 263 s.

ČAPEK, Jan. *Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základní svobod*. I. část - Úmluva. Komentář. Praha: Linde Praha, a.s., 2010. 887 s.

DAVID, Vladislav. a kol. *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. 2. vydání. Příbram: Leges, 2011. 448 s.

FUREK, Adam, ROTHANZL, Lukáš. *Zákon o svobodném přístupu k informacím*. Komentář. 2. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2010. 1030 s.

HENDRYCH, Dušan. a kol. *Správní právo*. Obecná část. 6. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006. 822 s.

HUBÁLKOVÁ, Eva, ŠIKUTA, Ján. *Rozsudky velkého senátu výběr. Svazek I (1999-2000)*. Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010. 222 s.

KOLMAN, Petr. *Právo na informace*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 216 s.

KORBEL, František. a kol. *Právo na informace. Zákon o svobodném přístupu k informacím. Zákon o právu na informace o životním prostředí*. Komentář. 2. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 2005. 410 s.

KUŽÍLEK, Oldřich, ŽANTOVSKÝ, Michael. *Svoboda informací. Svobodný přístup k informacím v právním řádu České republiky*. Praha: Linde, 2002. 182 s.

SHELLEOVÁ, Ilona. *Správní soudnictví*. Praha: EUROLEX BOHEMIA s.r.o., 2004. 100 s.

SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vydání, Praha: ASPI Wolters Kluwer, 2009. 463 s.

SLÁDEČEK, Vladimír. a kol. *Kontrolní mechanismy fungování veřejné správy*. Olomouc: Periplum, 2009. 383 s.

VOPÁLKA, Vladimír a kol. *Soudní řád správní*. Komentář. Praha: C.H. Beck, 2004. 327 s.

Časopisecké zdroje

ANTOŠ, Marek. Používání datových schránek, svobodný přístup k informacím a obecní úřady. *Správní právo*, 2012, s. 141-154.

FUREK, Adam. Informace o platech pracovníků veřejné správy. *Právní rozhledy*, 2011, s. 626 -634.

FUREK, Adam. Informační komisař – ANO či NE? *Správní právo*, 2012, s. 182 – 192.

KONŮPKA, Petr. Věc Sdružení Jihočeské Matky proti České republice. *Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva*. 2011. s. 225 - 226.

KOLMAN, Petr. Ke stížnosti na postup při vyřizování žádosti o informace. *Právní rádce*, 2007, s. 46-48.

KOLMAN, Petr. Právo na informace opět posílilo. *Veřejná správa*, 2010, s. 17.

KOLMAN, Petr. Stručně k principu transparentnosti veřejné správy (a též k jednomu aktuálnímu judikátu NSS). *Bulletin advokacie*, 2012, s. 39-41.

MATES, Pavel, SVOBODA. Z. Svobodný přístup k informacím. *Právní rádce*, 2008, s. 35-40.

MATES, Pavel. Právo na informace a jeho limity. *Jurisprudence*. 2012. č. 5. s. 42.

Judikáty:

rozsudek Evropského soudního dvora ve věci Janowski proti Polsku ze dne 21. 1. 1999, stížnost č. 25716/94

rozsudek Evropského soudního dvora ve věci Segrstedt-Wiberg a ostatní v. Švédsko ze dne 6.6. 2006, stížnost č. 62332/00

rozsudek Evropského soudního dvora Sdružení Jihočeské Matky proti České republice ze dne 10.7.2006, stížnosti č. 19101/03

rozhodnutí ÚS ze dne 9.2.1998, sp. zn. IV. ÚS 154/97

rozhodnutí ÚS ze dne 30.3.2010, sp. zn. Pl. ÚS 2/10
rozhodnutí ÚS ze dne 24.1.2007, sp. zn. I. ÚS 260/06
rozhodnutí ÚS ze dne 5.11.2010, sp. zn. I. ÚS 517/10
rozhodnutí ÚS ze dne 8.11.2011, sp. zn. IV. ÚS 1642/11
rozhodnutí ÚS ze dne 26.4.2011, sp. zn. IV. ÚS 241/11

rozhodnutí NSS ze dne 17.1.2006, sp. zn. 6 As 52/2004
rozhodnutí NSS ze dne 16.5.2007, sp. zn. 3 Ads 33/2006
rozhodnutí NSS ze dne 19.2.2008, sp. zn. 2 As 58/2007
rozhodnutí NSS ze dne 28.3.2008, sp. zn. 3 As 13/2007
rozhodnutí NSS ze dne 23.8.2008, sp. zn. 7 As 24/2007
rozhodnutí NSS ze dne 7.5.2008, sp. zn. 1As 17/2008
rozhodnutí NSS ze dne 26.6.2009, sp. zn. 2 As 44/2008
rozhodnutí NSS ze dne 6.10.2009, sp. zn. 2 Ans 4/2009
rozhodnutí NSS ze dne 29.10.2009, sp. zn. 4 Ans 4/2009
rozhodnutí NSS ze dne 6.1.2010, sp. zn. 3 As 10/2009
rozhodnutí NSS ze dne 21.9.2010, sp. zn. 2 As 34/2008
rozhodnutí NSS ze dne 26.4.2011, sp. zn. 3 As 3/2010
rozhodnutí NSS ze dne 17.6.2010, sp. zn. 1 As 28/2010
rozhodnutí NSS ze dne 11.4.2011, sp. zn. 2 Ans 8/2010
rozhodnutí NSS ze dne 19.10.2011, sp. zn. 1 As 114/2011
rozhodnutí NSS ze dne 20.10.2011, sp. zn. 6 As 33/2011
rozhodnutí NSS ze dne 9.2.2012, sp. zn. 1 As 141/2011

Právní předpisy:

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. Ústava, ve znění pozdějších předpisů

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 2/1969 Sb. o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších novel

zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavní soudu, ve znění pozdějších novel

zákon č. 123/1998 o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších novel

zákon č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších novel

zákon č. 128/2000 Sb. o obcích, ve znění pozdějších novel

zákon č. 129/2000 Sb. o krajích, ve znění pozdějších novel

zákon č. 320/2001 o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších novel

zákon č. 150/2002 Sb. soudní řád správní, ve znění pozdějších novel

zákon č. 500/2004 Sb. správní řád, ve znění pozdějších novel

nařízení vlády č. 522/2005 Sb., kterým se stanoví seznam utajovaných informací

Mezinárodní smlouvy a evropské předpisy

Usnesení Valného shromáždění OSN č. DE01/48 ze dne 10.12.1948

Úmluva Rady Evropy o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8 a pozdějších dodatků, publikován pod č. 209/1922 Sb.

Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy 81/19 z roku 1981

Úmluva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí (Aahruská úmluva)

Směrnice EP a Rady č. 2003/98 o opakovaném použití informací veřejného sektoru

Internetové prameny:

ČTK. *Pejchal je novým českým soudcem Evropského soudu pro lidská práva* [online]. ceskenoviny.cz, 27.6.2012 [cit. 10. února 2013]. Dostupné na <<http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/pejchal-je-novym-ceskym-soudcem-evropskeho-soudu-pro-lidska-prava/811425>>.

ČSSD. *Otevřený dopis ČSSD V.Klausovi: Kdo připravoval amnestii?* [online]. cssd.cz, 18.1.2013 [cit. 12. února 2013]. Dostupné na <<http://www.cssd.cz/media/tiskove-zpravy/otevreny-dopis-cssd-v-klausovi-kdo-pripravoval-amnestii/>>.

Evropský soud pro lidská práva. 24.1 2013 [cit. 21. února 2013]. Dostupné na <http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/E58E405A-71CF-4863-91EE-779C34FD18B2/0/APERCU_19592011_EN.pdf>.

Evropský soud pro lidská práva. [cit. 10. února 2013]. Dostupné na <<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/65405733-DCA8-4BF1-9B33-824A06CA4754/0/CzechP0pack.pdf>>.

Adu. *Lidé by měli znát autora amnestie, shodli se Pospíšil se Zaorálkem* [online]. ceskatelevize.cz, 10. 2. 2013 [cit. 12. února 2013]. Dostupné na <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/214520-lide-by-meli-znat-autora-amnestie-shodli-se-pospasil-se-zaoralkem/>>.

Ministerstvo vnitra. [cit. 19. února 2013]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/clanek/zmena-zakona-o-svobodnem-pristupu-k-informacim-a-zakona-o-pravu-na-informace-o-zivotnim-prostredi.aspx>>.

MAZANEC, Michal. *Historie* [online]. nss.cz, 2003 [cit. 18. března 2013]. Dostupné na <<http://www.nssoud.cz/historie.php>>.

Abstrakt

Ústavně zaručené právo na informace, které za poslední desetiletí prošlo značným vývojem, je stále více v praxi využíváno. V diplomové práci v prvních dvou kapitolách nalezneme obecné instituty práva na informace z pohledu zákona a nauky, jenž je doplněna judikaturou správního a ústavního. Další tři kapitoly této práce již mají přiblížit žadatelům konkrétní možnosti obrany ve správním soudnictví, ústavním soudnictví a z pohledu Evropského soudu pro lidská práva, které jim právní řád poskytuje s akcentem na judikaturu těchto soudů.

Abstract

The constitutionally guaranteed right to information, which went through a significant evolution in the last ten years, is more used in practise. In the first two chapters of this diploma thesis, there are general institutes of the rights to information from the point of view of law and juridical science. The first chapter consists of judicature of the administrative court and constitutional court. The next three chapters of this diploma thesis are supposed to describe particular ways of protection to applicants in the administration judiciary and constitutional judiciary. Then the ways of protection are described from the point of view of the European Court of Human Rights.

Klíčová slova

Právo na informace, informace, zákon o svobodném přístupu k informacím, veřejná instituce, povinný subjekt, žadatel, zveřejnění, žádost o poskytnutí informace, odložení, rozhodnutí o odmítnutí, odvolání, stížnost na postup při vyřizování žádosti o informace, správní soudnictví, ústavní soudnictví, Evropský soud pro lidská práva, stížnost k Evropskému soudu pro lidská práva.

Keywords

The right to information, the information, the law on free access to information, the public institution, the obligatory subject, the applicant, the publication, the request for the provision of information, the discontinuance, the decision of refusal, the appeal, the complaint about procedure for the execution of the request for information, the administrative judiciary, the constitutional judiciary, the European court of Human Rights, the complaint to the European court of Human Rights.

Příloha č. 1

Grafické vyjádření způsobů vyřízení žádosti

